

ŽIVOT A MYŠLENKY DR. MARTINA LUTHERA KINGA JR.

Bakalářská práce

Studijní program: B7507 – Specializace v pedagogice
Studijní obory: 6107R023 – Humanitní studia se zaměřením na vzdělávání
7507R036 – Anglický jazyk se zaměřením na vzdělávání

Autor práce: **Veronika Pospíšilová**
Vedoucí práce: Mgr. Ing. Martin Brabec, Ph.D.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Veronika Pospíšilová**
Osobní číslo: **P11000195**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obory: **Humanitní studia se zaměřením na vzdělávání**
Anglický jazyk se zaměřením na vzdělávání
Název tématu: **Život a myšlenky Dr. Martina Luthera Kinga Jr.**
Zadávající katedra: **Katedra filosofie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Bakalářská práce je zaměřena na analýzu jednotlivých životních etap jednoho z nejvýznamnějších vůdců za lidská práva Dr. Martina Luthera Kinga Jr. od jeho narození až po násilnou smrt. Stěžejní část mapuje především jeho úsilí o ukončení rasové segregace a diskriminace ve Spojených státech amerických. Metody práce zahrnují analýzu odborného textu a studium literatury. Student se bude v průběhu příprav a vypracování řídit metodickými a organizačními pokyny vedoucího práce.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

- BOROVÍK, Genrich Aviezerovič. Historie jedné vraždy. 1. vyd. Překlad Alena Šmausová. Praha: Lidové nakladatelství, 1981. 111 s. ISBN 2602781.
- CARSON, Clayborne. Autobiography of Martin Luther King. Reprinted. London: Abacus, 2000. ISBN 03-491-1298-3.
- DEGNAN-VENESS, Coleen. Martin Luther King. Harlow, England: Pearson Education Limited, 2008. ISBN 978-140-5879-187.
- HRUBEC, Marek. Martin Luther King proti nespravedlnosti. Vyd. 1. Praha: Filosofia, 2010. 114 s. ISBN 978-807-0073-346.
- KING, Martin Luther. Odkaz naděje: vybrané články a projevy. Vyd. 1. Překlad Pavel Černovský, Vít Bezdíček. Praha: Sociologické nakladatelství, 2012. 327 s. Most, sv. 7. ISBN 978-807-4191-053.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Ing. Martin Brabec, Ph.D.
Katedra filosofie

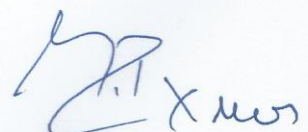
Datum zadání bakalářské práce: 30. dubna 2013

Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2014

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

doc. PhDr. Milan Exner, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 30. dubna 2013

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce panu Mgr. Ing. Martinu Brabcovi, Ph.D. za ochotu a vedení práce.

Anotace:

Tato bakalářská práce se zabývá zpracováním života a hlavních myšlenek Dr. Martina Luthera Kinga. Autorka nejprve popíše život a hlavní cíle jeho hnutí a poté se zaměří na porovnání s další významnou osobností, Malcolmem X, a okolnosti jeho úmrtí. Cílem práce je zmapovat život a myšlenky Dr. Martina Luthera Kinga.

Klíčová slova:

Černošské obyvatelstvo, rasa, Martin Luther King, politika, segregace, protest

Annotation:

The bachelor thesis deals with the life and beliefs of Dr. Martin Luther King. Firstly the autor describes the life and the main goals of his movement and then focuses on his death and comparison with another great personality, Malcom X. The aim of the thesis is to map the life and beliefs of Dr. Martin Luther King.

Key words:

Black population, race, Martin Luther King, politics, segregation, protest

Obsah

0	Úvod.....	9
1	Mládí.....	10
1.1	Střední a vysoká škola	10
1.2	Martin Luther King st.	13
1.3	Vliv Gándhího.....	14
2	Počátky práce.....	16
2.1	Kazatel	17
2.2	Hnutí	19
3	Protesty	20
3.1	Montgomery.....	21
3.2	Akce v Birminghamu.....	25
3.2.1	Dopis z birminghamského vězení.....	27
3.3	Pochod na Washington	29
3.4	Pochod Selma-Montgomery	32
3.5	Memphis	33
3.6	Názory na válku ve Vietnamu	34
4	Martin Luther King a Malcolm X.....	37
5	Smrt.....	39
4.1	Rána, která šokovala svět.....	39
4.2	Politická vražda?.....	40
6	Ocenění	44
5.1	Nobelova cena.....	44
5.2	Den Martina Luthera Kinga.....	45
7	Závěr	47
8	Seznam použitých zdrojů.....	50
8.1	Seznam literatury	50
8.2	Seznam mediálních zdrojů.....	50

0 Úvod

Otázka rovnoprávnosti je problémem už po několik desítek let. Je to téma, které je i v dnešní době velmi ožehavé. Stále neexistuje rovnoprávnost mezi všemi lidmi, ať už se jedná o otázku náboženství, pohlaví, sexuální orientace nebo především rasy.

Rovnoprávnost mezi rasami byla po několik století hlavním programem americké politické scény. Jednalo se především o nevolnictví a jeho následky. Otroctví bylo ukončeno v roce 1865 občanskou válkou.¹ I když byli černošští obyvatelé v USA zbaveni nevolnictví, vysněná rovnoprávnost stále neexistovala. Ve 20. století se však narodil muž, který významným způsobem pomohl tuto sociální otázku trochu vyřešit.

„Takže vám chci říci, přátelé, že i když musíme stejně jako v budoucnu čelit nesnázím, mám stále jeden sen. Ten sen je zakořeněn ve společném americkém snu, že jednoho dne se tento národ vzpřímí a zakusí skutečný význam kréda – „pokládáme za samozřejmé pravdy, že všichni lidé jsou stvořeni sobě rovni.“² Tato část nejznámější a nejvíce citované řeči jednoho z nejvýznamnějších vůdců za lidská práva ve Spojených státech amerických Dr. Martina Luthera Kinga Jr. (MLK) vystihuje snahu o ukončení rasové segregace.

V této bakalářské práci se zaměřím na jeho život a myšlenky. I přes svůj krátký život dokázal změnit životy několika milionů Afroameričanů. Dodnes k němu lidé vzhlíží a uctívají jeho památku. Jeho sen zahrnoval snahu o změnu nejen federálních zákonů, ale i staletí prohlubovaného přesvědčení bílých občanů. Také jeho způsob boje byl nezvyklý. Vliv indického aktivisty za lidská práva Mahátmy Gándhího se ukázal ve využívání nenásilí.

O životě MLK bylo napsáno velké množství knih a natočena spousta dokumentů. Jednu knihu napsala i manželka MLK Coretta Scott Kingová. Právě tato kniha bude stěžejní pro mou práci, ve které shrnu jeho krátký, ale bohatý život a jeho základní myšlenky, a také porovná jeho hlavní předsevzetí s dalším z černošských vůdců, Malcolmem X.

¹ DEGNAN-VENESS, Coleen. *Martin Luther King*. Harlow: Pearson Education Limited, 2008. ISBN 9781405881944. S. 1-7.

² KING, Martin Luther. *Odkaz naděje: vybrané články a projevy*. Vyd. 1. Překlad Pavel Černovský, Vít Bezdíček. Praha: Sociologické nakladatelství, 2012. 327 s. Most (Sociologické nakladatelství), sv. 7. ISBN 9788074191053. S. 165.

1 Mládí

MLK se narodil 15. ledna 1929 do rodiny baptistického kazatele Martina Luthera Kinga; žili v hlavním městě státu Georgia, Atlantě. I Atlantu přes její velký rozvoj zastihla rasová segregace a mladý MLK ji poznal na vlastní kůži. Jako každé dítě si hrával s ostatními, s dětmi bělochů však jen do určitého věku, poté ho jejich maminky posílaly pryč. To MLK nechápal, a i když mu maminka říkávala, že je stejně dobrý jako ostatní, denně se setkával s tím, že si to bílí obyvatelé nemysleli.³

Už v tak mladém věku chápal, jak nespravedlivá segregace je, a nechtěl se smířit s postavením černošského člověka. Přestal chodit i do kina, přestože měl filmy rád. Kina byla tehdy pod zákony segregace a pro černochoy byla vyhrazena část, která nebyla pohodlná. To samé bylo například u jídelen, umýváren a čekáren.⁴ Většina černošského obyvatelstva tedy tyto oddělené prostory a to, co znamenaly, považovala za nedůstojné.

Již ve velmi nízkém věku byl velmi nadaný, jak potvrzují slova jeho otce: „Martin byl vždycky trochu zvláštní,“ pravil. „Ještě než uměl číst, shromažďoval okolo sebe knížky a působilo mu potěšení, že je má. Uměl různé citáty z Písma, ještě mu ani nebylo pět let, dávno předtím, než mohl sám Bibli číst.“⁵

Svá školní léta započal na základní škole v blízkosti domova, avšak zanedlouho přestoupil na soukromou pokusnou školu atlantské univerzity. Jelikož v té době panovala silná segregace, byly tyto školy určeny pouze pro černochoy. V osmé třídě začal studovat na Vyšší škole Bookera T. Washingtona, jež byla jedinou vyšší školou pro černochoy v Atlantě. Přeskočil devátou třídu a na konci třídy jedenácté byl úspěšně přijat do Morehousovy kolejje. I přes své velké nadání při nástupu do této kolejje četl jako žák osmé třídy.⁶ To ukazuje, jaké podmínky v té době panovaly v segregovaných školách.

1.1 Střední a vysoká škola

MLK v patnácti letech započal studia na Morehousově kolejji v rodném městě, která byla jednou z nejlepších černošských kolejjí ve Spojených státech. Přestože neměl

³ PILÁT, Jan. *Svět doktora Kinga*. 1. vyd. Praha: Práce, 1983. 245 s. S. 9 - 10.

⁴ PILÁT, Jan., pozn. 3. s. 11.

⁵ KING, Coretta Scott. *Můj život s Martinem Lutherem Kingem*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1967. 301 s. S. 90.

⁶ KING, Coretta Scott., pozn. 5, s. 93.

nijak vyhraněné zájmy, jeho sociální citění bylo rozvinuté a vybíral si mezi profesemi, kde by mohl pomáhat lidem. Nebylo tedy překvapením, že přemýšlel o studiu práv či lékařství. Exceloval v různých mluvních cvičeních a ve školní soutěži zvítězil se svým projevem „Černoši a ústava“. Už tehdy se ukázal jeden z jeho předních talentů, kterého si můžeme všimnout při poslechu jeho kázání. Tento talent se snažil rozvinout jeho učitel doktor Mays, který mu dal vynikající příležitost – možnost kázat v baptistických kostelech.⁷

Právě doktor Mays byl pro MLK mentorem. Nenutil ho nijak vědomě k tomu, aby se stal duchovním, ale působil na něho příkladem. Fakt, že se nikdy nevzdálil od svého lidu a také fakt, že kázal sociální evangelium, splňoval Kingovy představy.⁸

Kromě toho, že byl velmi nadaným řečníkem, neukazovalo nic na to, že by se MLK měl stát významným duchovním, ba naopak. Byl velmi sportovně zaměřený, hrál tenis, basketbal a plaval.⁹ I slova jeho manželky tento fakt potvrzují: „Jako dítě byl malý, ale velmi rychlý a silný. Když povyrosl, stal se zadákem fotbalového mužstva na Morehousově koleji, protože přes svou lehkou váhu byl pevný, dovedl bojovat a nebylo snadné ho zastavit.“¹⁰

Přezdívku Tweed si vysloužil za to, že chodil vždy upraven a moderně oblečen. Rád býval středem pozornosti a nevynechal žádnou taneční zábavu.¹¹ Avšak tak jako byla pro něj důležitá zábava, uvědomoval si MLK důležitost práce. Chtěl poznat na vlastní kůži, jak žijí lidé bez jakýchkoliv výsad. Dbal na to, že si platí vše sám. Když mu v létě byla nabízena práce v některém z černošských podniků, odmítl. Raději přijal namáhavou manuální práci, a pracoval tedy například jako výpravčí zavazadel nebo také na nákladišti Jižní společnosti pro lůžkové matrace. Díky tomu MLK poznal život dělníků a to, co obnáší práce pod bílými pány.¹²

Svá studia na Morehousově koleji ukončil v roce 1948 s cílem stát se duchovním. Na podzim tohoto roku se odstěhoval do Chesteru v Pensylvánii, kde se zapsal do Crozerova teologického semináře, do něhož měli přístup bílí i černí.

⁷ RYSKOVÁ, Světlana. *Martin Luther King*. 1. vyd. Praha: Horizont, 1988. 135 s. S. 17 - 18.

⁸ KING, Coretta Scott. *Můj život s Martinem Lutherem Kingem*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1967. 301 s. S. 95.

⁹ PILÁT, Jan. *Svět doktora Kinga*. 1. vyd. Praha: Práce, 1983. 245 s. S. 11.

¹⁰ KING, Coretta Scott., pozn. 8. s. 91.

¹¹ RYSKOVÁ, Světlana., pozn. 7. s. 18.

¹² KING, Coretta Scott., pozn. 8. s. 94.

Kromě teologie byla jeho velkou zálibou filosofie, protože hledal učení, ve kterém by našel své názory a představy. S myšlenkami významných filosofů ho seznámily přednášky na Pensylvánské univerzitě. Velmi ho zajímal Rousseau, Hobbes, Mill a Locke, odpovědi však hledal i u Marxe. Právě Marx mu ukázal příčiny ekonomické nerovnosti. Nepříjemné pro něho naopak byly jeho základy materialistického pojetí dějin, zákony jejich sil a pohybu.¹³ Zanedlouho však objevil něco, co změnilo vývoj jeho života. V lednu 1949 se zúčastnil přednášek doktora Johnsona ve Filadelfii.¹⁴ (viz kapitola 1.3 *Vliv Gándhího*)

V Crozerově semináři měl vynikající výsledky. Zde se ukázala jeho cílevědomost, protože přesně věděl, čím se chce stát, a bral studium velmi vážně. Zvolení za předsedu třídy bylo významnou poctou, jelikož byl prvním černošským studentem, kterému se to podařilo. Jakožto nejlepší student obdržel při absolvování v červnu 1951 cenu Pearl Plafker a kolejni členství J. Lewise Crozera pro další studium. Jeho cílem bylo dosažení doktorátu z filosofie, proto pokračoval dále ve studiu a byl přijat na univerzitu Yale a Bostonskou univerzitu. Volba padla na Boston, protože chtěl studovat pod stoupenci filosofie personalismu. Rokem 1951 započal studium na této univerzitě, kde se seznámil s Corettou Scottovou, kterou si v roce 1953 vzal za manželku.

Nevěnoval se jen studiu na Bostonské univerzitě, ale navštěvoval i přednášky o Platónovi na Harvardské univerzitě vedené doktorem Raphaelem Demosem. Studoval také Jeana Paula Sartra, Karla Jasperse a Martina Heideggera, neboli představitele moderní filosofie existencialismu. Personalismus byl pro něj ovšem stěžejním. Tématem disertační práce MLK bylo srovnání pojetí Boha v myšlení Paula Tillicha a Henry Nelsona Wiemana. Zajímavé na tom je, že s pojetím ani jednoho z nich nesouhlasil. MLK věřil, že existuje Bůh jak nekonečný, tak i osobní.

MLK navštěvoval také Filosofický klub, kde se přednášelo a diskutovalo o daných problémech. Před koncem svých studií na začátku roku 1954 se začal porozhlížet po místě pastora.¹⁵

¹³ RYSKOVÁ, Světlana. *Martin Luther King*. 1. vyd. Praha: Horizont, 1988. 135 s. S. 18 - 19.

¹⁴ RYSKOVÁ, Světlana., pozn. 13. s. 20.

¹⁵ KING, Coretta Scott. *Můj život s Martinem Lutherem Kingem*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1967. 301 s. S. 97 - 101.

1.2 Martin Luther King st.

Jelikož se v dětství nedostal přímo do rasových problémů, na jeho názory a pohled na problém rasové segregace měli vliv především rodiče.¹⁶ Prvním velkým vlivem v životě MLK byl jeho otec Martin Luther King.

Narodil se jako druhorozený syn do rodiny Jamese Alberta Kinga, který byl nájemcem plantáže. Dětství Martina Luthera Kinga bylo velmi těžké, jeho rodina byla velmi chudá a z otce se stal alkoholik.

Celé dětství strávil hřebelcováním mezků a děti ve škole mu to dávaly najevo. On jim však odpovídal, že i když je cítit jako mezek, nemyslí tak.¹⁷ Jak je vidět z tohoto příkladu, myšlenka segregace se mu nelíbila již v mládí.

V šestnácti letech odešel z domova se snem, že si jednoho dne pořídí velký cihlový dům a stane se ředitelem banky. Obojí se mu splnilo. Pro svůj sen dělal všechno možné, i když měl pouze šest tříd malé školy při plantážích ve Stockbridge. Pracoval, kdekoliv se mu zadařilo, a při tom po večerech chodil do školy. V té době začal díky své veliké pobožnosti a výmluvnosti kázat; zanedlouho kázal ve dvou malých kostelech.

Tehdy potkal Albertu Christiane Williamsovou, dceru reverenda Adama Daniela Williamse, jenž byl pastorem v Ebenezerském kostele na Auburn Avenue. Po svatbě se nastěhovali k Williamsovým do Atlanty na hlavní třídu černošské obce, kde Martin Luther pomáhal reverendovi jako pomocný pastor. Po Williamsově smrti se ujal pozice ebenezerského pastora. I když měl povinnosti jak v kostele, tak i v rodině, stále pokračoval ve studiu. Morehousovu kolej absolvoval, až když jeho děti vyrůstaly.¹⁸

Osobnost reverenda Kinga a jeho postoje k segregaci měly na mladého MLK velký vliv. Reverend se nechtěl smířit s rasovou diskriminací a ukazoval to v každodenním životě. Například když šel se synem koupit boty, prodavač je poslal usednout do křesel vzadu. To se panu Kingovi nelíbilo a prodavači oznámil, že je buď obslouží vepředu, nebo vůbec. Nic tedy nekoupili. Takových incidentů bylo mnohem více a díky nim se začala formovat osobnost MLK.¹⁹

¹⁶ RYSKOVÁ, Světlana. *Martin Luther King*. 1. vyd. Praha: Horizont, 1988. 135 s. S. 11.

¹⁷ KING, Coretta Scott. *Můj život s Martinem Lutherem Kingem*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1967. 301 s. S. 87 - 88.

¹⁸ KING, Coretta Scott., pozn. 17. s. 88.

¹⁹ PILÁT, Jan. *Svět doktora Kinga*. 1. vyd. Praha: Práce, 1983. 245 s. S. 10.

Pan King skoro nikdy nejezdil autobusem právě kvůli segregaci, neboť černoši museli cestovat v zadním prostoru vozidla. Patřil k vedoucím činitelům sekce Národního sdružení pro povznesení barevného obyvatelstva a Atlantské ligy černých voličů. Byl členem Mezirasové rady v Atlantě a vedl boje za odstranění segregace při používání výtahů.²⁰ „Nezáleží na tom, jak dlouho s tou věcí budu muset žít, ale nikdy se s tím nesmírím. Budu proti ní bojovat až do smrti. Nikdo z tebe nemůže udělat otroka, pokud sám jako otrok nesmýšlíš.“²¹

1.3 Vliv Gándhího

Díky přednášce prezidenta Howardské univerzity doktora Mordecaie W. Johnsona se MLK dozvěděl více o životě Mahátmy Gándhího. Tato přednáška MLK tak uchvátila, že si okamžitě zakoupil několik knih o životě Gándhího a jeho myšlenkách. Při čtení ho zaujala kampaň nenásilného odporu.

Metodu sociální reformy, již hledal po několik měsíců, objevil v jeho důrazu na lásku a nenásilí. V Gándhího filosofii nenásilného odporu našel mravní a intelektuální uspokojení, jež nenašel u filosofů, které studoval předtím. Došel tak k názoru, že toto je jedinou mravnou a zdravou metodou pro utlačенý lid v boji za svobodu.

I když byla tato forma nenásilí použita v Indii, názor MLK spočíval v tom, že tuto metodu politického boje lze praktikovat i v USA.²² King vnímal nenásilný odpor jako vysoce aktivní záležitost a zbraň silných. Věřil, že na násilí se má odpovídat nenásilím, neboť násilí by vyvolalo ještě větší nenávist. Je tedy lepší nenásilí, protože se z nepřítele může stát přítel.²³ Tak vznikl i jeho šestibodový program:

„Za prvé: Nenásilí neznamená nečinnost, či dokonce zbabělost. Kde není volby než mezi zbabělostí a násilím, je třeba zvolit násilí. Nenásilný odpor nemá nic společného s pasivní rezistencí. Nenásilí je aktivní.“

²⁰ KING, Coretta Scott. *Můj život s Martinem Lutherem Kingem*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1967. 301 s. S. 92.

²¹ KING, Coretta Scott., pozn. 20. s. 93.

²² PILÁT, Jan. *Svět doktora Kinga*. 1. vyd. Praha: Práce, 1983. 245 s. S. 14 – 16.

²³ KING, Martin Luther. *Ne mocí ale láskou: tři kázání M. L. Kinga*. 1. vyd. Benešov: Kostnická jednota - svaz čs. evangelíků, 1969. 56 s. S. 52.

Za druhé: Nenásilí neusiluje o ponížení protivníka, nýbrž chce získat jeho pochopení. Bojovník nenásilného odporu musí někdy uplatňovat občanskou neposlušnost, nespolupráci či bojkot, ale to jsou prostředky, jejichž cílem je vyhrát spravedlivou věc a dosáhnout smíření.

Za třetí: Boj je veden proti zlu, a nikoli proti osobě, která zlo páše. Poražena musí být nespravedlnost, a nikoli osoba, která se nespravedlnosti dopouští.

Za čtvrté: Bojovník nenásilí je ochoten přijmout ránu a nevrátit ji. Nesnaží se dostat do vězení, ale nevyhýbá se mu. V případě nutnosti tam vstupuje klidně a bez obav.

Za páté: Nenásilí se netýká jen fyzického jednání. Účastník nenásilného boje se vystříhá i násilnosti v myšlení.

Za šesté: Nenásilný odpor je založen na přesvědčení, že vesmír je harmonický celek. Bojovník nenásilí věří v budoucnost.²⁴

²⁴ PILÁT, Jan. *Svět doktora Kinga*. 1. vyd. Praha: Práce, 1983. 245 s. S. 17.

2 Počátky práce

Začátkem roku 1954 měl MLK svá studia na Bostonské univerzitě skoro ukončena, a tak započal hledání svého budoucího zaměstnání. Dostalo se mu dobrých nabídek z farností na severu i na jihu. Také měl možnost být děkanem na jedné koleji nebo být učitelem na dalších dvou. I když by býval rád zůstal v akademickém světě, práci chtěl konat za jiným účelem. Cílem jeho života byla práce pro jeho lid. Po celý život ho neopustila myšlenka na to, že by mohl učit alespoň na částečný úvazek a zažít tak klidný život, kterému se mu nedostávalo.²⁵

Rozhodnutí o výběru místa, kde by měl působit, bylo velmi těžké. MLK i jeho manželka se cítili velmi dobře na severu, protože byl liberální a ne tak zasažený rasismem. Otec chtěl po MLK, aby jednou převzal Ebenezerskou baptistickou obec.²⁶ To by však znamenalo, že by museli opustit svůj život v Bostonu a vrátit se zpět na segregovaný jih. Manželka Coretta chtěla pokračovat ve své hudební kariéře, a tu možnost by jí plně poskytoval pouze život na severu.²⁴ MLK však věděl, že jeho osud čeká někde jinde.

Přestože jeho představa byla spíše taková, že by rád zastupoval všechny utlačované, jako jeho poslání se ukázalo místo pastora černošské obce. To pro něj znamenalo vše, protože by tak mohl být ve styku s lidmi. Díky pomoci přítele Kingovy rodiny byla v lednu 1954 MLK poskytnuta možnost přednést kázání na Dexter Avenue v Montgomery v Alabamě. Právě tato baptistická církevní obec hledala nového pastora. A i když měl v té době za sebou již tři léta kázání v Ebenezerské obci, byl z tohoto kázání nervózní.²⁷ Celou obec získal na svou stranu díky své sebejistotě a hloubce myšlenek. Vystoupil s kázáním *O třech rozměrech dokonalého života*, které bylo jedno z jeho nejslavnějších a které později přednesl v Londýně v kostele sv. Pavla při své cestě na předávání Nobelovy ceny za mír. Dexterská obec si ho zvolila za svého pastora s nabídkou platu 4 200 dolarů.²⁸

²⁵ KING, Coretta Scott. *Můj život s Martinem Lutherem Kingem*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1967. 301 s. S. 101 - 102.

²⁶ RYSKOVÁ, Světlana. *Martin Luther King*. 1. vyd. Praha: Horizont, 1988. 135 s. S. 28.

²⁷ KING, Coretta Scott., pozn. 25. s. 102 - 103.

²⁸ RYSKOVÁ, Světlana., pozn. 26. s. 29.

Přestože z něho byli nadšení, místo okamžitě nepřijal a zkusil přednést svá kázání ještě na jiných místech. Montgomery však mělo při rozhodování navrch. Manželka Coretta byla z jeho rozhodnutí nadšená již méně, protože pocházela ze zdejšího kraje a přesně věděla, jaká situace tam panuje. MLK v dubnu 1954 naposledy odjel do Montgomery, aby si ujasnil poslední podrobnosti, a když se vrátil, byl unešený ještě více.²⁹ Tímto začala nová kapitola jeho života, díky které lid v Montgomery a sám MLK vstoupil do dějin.

2.1 Kazatel

Jak píše Erazim Kohák ve sborníku *Martin Luther King proti nespravedlnosti*: „Nebyl to filosof ani spisovatel, nebyl to politik. Byl to kazatel tělem a duší v tradici černošských kazatelů, kteří kouzlem hlasu dokázali poskytnout svým lidem v bídě otroctví a rasového ponižování osvobozující zážitek života svobodného a spravedlivého, alespoň v příslibu a náznaku.“³⁰

Koncem roku 1954 se MLK spolu se svou ženou Corettou přestěhovali z Bostonu do domu na South Johnson Street v Montgomery, kde se stal oficiálně pastorem. Dexterský kostel se nacházel na náměstí bělochů a nebyl tak velký jako ten Ebenezerský. Oproti němu měl pouze čtyři sta sedadel. I když byla tato náboženská obec malá, byla velmi bohatá. Členy byli většinou lidé s vyššími školami a akademickými tituly, takže jste zde mohli nalézt učitelé, lékaře, profesory a obchodníky. Není tedy překvapením, že měl tento kostel přezdívku „kostel lepších lidí“.

A i když cílem obce nebylo získávat lid ulice, MLK chtěl, aby přijímala všechn lid a aby se všechny třídy podílely na bohoslužbě. Díky své povaze si brzy vysloužil přezdívku „hodného pastora“. Přestože bylo MLK pouze pětadvacet let, působil velmi dospěle díky své osobnosti a moudrosti.³¹

V této době neměl stále dokončenu doktorskou práci, a proto měl velmi nabitý program. Jeho denní režim vypadal následovně: ráno brzy vstal, aby se celé dopoledne

²⁹ KING, Coretta Scott. *Můj život s Martinem Lutherem Kingem*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1967. 301 s. S. 103.

³⁰ KOHÁK, Erazim. *Martin Luther King: teorie a praxe občanské ne-poslušnosti*. In: HRUBEC, Marek et al. *Martin Luther King proti nespravedlnosti*. Vyd. 1. Praha: Filosofia, 2010. 114 s. ISBN 978-807-0073-346. S. 22.

³¹ KING, Coretta Scott., pozn. 29. s. 105 - 106.

mohl věnovat přípravě kázání. Svá kázání si ze začátku sepisoval, poté se je učil nazpaměť, později už mu stačilo jen pár poznámek a během neklidných dnů je dokonce přednášel bez jakékoli přípravy. Byl tak dobrým řečníkem, že se dokázal přímo na místě přizpůsobit náladě svého publika nebo situaci, která v tu chvíli vyvstala. Po svém kázání poté večer pracoval až do noci na své práci, nad kterou trávil mnoho času. Právě kvůli ní se cítil provinile, že se nemůže plně věnovat svému hlavnímu předurčení.³²

Po dokončení své práce se konečně mohl zapojit do rozvoje obce. Zprvu sestavil sérii nových programů, protože dexterská obec do té doby podle něho nevyvíjela až takovou činnost, jakou si představoval.

„V první výroční zprávě doporučil ustanovit komisi pro oživení náboženské výchovy, komisi pro činnost sociální a politickou, která by se podílela na zápasu o černošská práva, komisi pro zřízení a správu stipendijních fondů pro absolventy vyšších škol a kulturní komisi pro podporu nadaných mladých černošských umělců. K tomu navrhl reorganizovat finanční hospodářství církevní obce podle zásad, které se osvědčily v obci Ebenezerské. (Tento plán přinesl trojnásobné zvýšení církevních příjmů za první rok jeho činnosti.) Martin se také chtěl pokusit získat do obce chudé černochoy, které v minulosti odrazovala vznešená pověst Dexteru.“³³

Z tohoto kroku můžeme vidět, jak ambiciózní MLK byl. Nemarnil čas a rozhodl se učinit kroky, které vnímal jako důležité a které bylo nutné provést okamžitě. Můžeme tedy říct, že už během svého prvního roku v této obci dokázal velmi mnoho a ukázal, že je schopen splnit, o čem sní. Zastupovat a pomoci svému lidu.

Toto místo však přineslo další důležitý moment života MLK. Poprvé zde potkal Ralpha Abernathyho, který ho poté doprovázel po zbytek jeho života. Ralph Abernathy byl mladým pastorem Prvního baptistického kostela. S MLK ho pojila myšlenka propojení náboženského a sociálního poselství v kázání. Potkali se již předtím, než se MLK stal oficiálně pastorem, a okamžitě se spřátelili.³⁴

³² RYSKOVÁ, Světlana. *Martin Luther King*. 1. vyd. Praha: Horizont, 1988. 135 s. S. 31.

³³ KING, Coretta Scott. *Můj život s Martinem Lutherem Kingem*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1967. 301 s. S. 108.

³⁴ KING, Coretta Scott., pozn. 33. s. 111.

2.2 Hnutí

Pozice pastora nebyla jediným posláním, které měl. Nejdříve si nastíníme situaci, která byla pro jih typická. Rozdíly mezi bílou a černou populací byly velmi zřetelné. Například v Montgomery žilo kolem 70 000 bělochů a 50 000 černochů. Zatímco plat bělocha byl 1 730 dolarů, černochům se platilo pouze 970 dolarů. 94 procent bělochů mělo tekoucí vodu a splachovací záchod, u černochů to bylo pouze 31 procent. K nerovnosti hospodářské a sociální se váže i politická. I když žilo v Montgomery 30 000 černochů věkově oprávněných k účasti ve volbách, registrovaných jich bylo pouze méně než dva tisíce. V registraci bylo černošským voličům bráněno zaváděním testů gramotnosti zřizovaných bílým úředníkem.³⁵ Taková situace však nebyla pouze v Montgomery, ale vesměs po celém jihu, kde byla segregace ve větším rozsahu než na severu. S tím MLK samozřejmě nesouhlasil a okamžitě se rozhodl pro důležité kroky. Navázal spolupráci s místní pobočkou Národního sdružení pro pokrok barevného obyvatelstva, jež se na tento problém zaměřovalo. Netrvalo dlouho a sám MLK se stal členem výkonného výboru s tím, že občas pronesl příspěvek na veřejné schůzi.

Založil také výbor pro zkoumání sociálních otázek. Byl jmenován místopředsedou Rady pro lidské vztahy, jež byla vedena bělošským knězem, jako jediná organizace, ve které panovala spolupráce mezi bělochy a černochoy. Běloši, kteří nějakým způsobem podporovali své černošské spoluobčany, bohužel nebyli těmi, kteří určují zákony. Jelikož se černošská pospolitost brala za něco špatného, neexistovala pouze jedna organizace. Tato hnutí měla velký vliv, ale jistě by byla úspěšnější, kdyby mezi nimi panovala spolupráce.

³⁵ PILÁT, Jan. *Svět doktora Kinga*. 1. vyd. Praha: Práce, 1983. 245 s. S. 20.

3 Protesty

Abychom se mohli dále věnovat důležitým mezníkům v životě MLK, konkrétně protestním akcím, musíme si nejdříve ukázat, jaká situace panovala za dob segregace.

Začněme tedy u amerického snu, jehož definice je zakořeněna v *Deklaraci o nezávislosti*, ve které stojí, že jsou si všichni lidé rovni. Dále James Truslow Adams prohlásil v roce 1931: „Život by měl být lepší, bohatší a naplněnější pro každého na základě úspěchu či schopnosti.“ Nikde se tedy nepíše, že ti, co se narodili s černou pletí, by měli být nějak méněcenní. Avšak situace v USA tomuto nenasvědčovala. Ještě několik desítek let po zrušení otroctví nebyla situace ve Spojených státech pro černošské obyvatelstvo nijak růžová. Přeci jenom lidé si stále pamatovali, že právě černoši byli využíváni pro podřadné práce a stejně byli bráni i jako občané.

Ve 20. letech žily tři čtvrtiny z 12 milionů černochoů v jižních státech, kde byla segregace na nejvyšším stupni. Z těchto 12 milionů pouze 140 000 vlastnilo kus půdy. Ostatní byli velmi zadlužení. A aby toho nebylo málo, byli pronásledováni na základě zákona o potulce a také se prodávali na práci do továren. Jejich život se tedy mnoho nelišil od dob otroctví.³⁶

Školství bylo také segregované. Tento stav skvěle popisuje manželka MLK Coretta ve své knize. Zmiňuje, že zásadní rozdíl byl už hned v budovách škol. Zatímco bílé děti měly hezkou budovu, černé se musely smířit se zázemím daleko horším. Dalším rozdílem bylo to, že černošské děti neměly ve škole knihovnu a obecně neměly dostatek knih. Běloši své pomůcky v podobě učebnic dostávali zdarma, ale černoši si je museli kupovat. Rozdíl byl také ve školní docházce. Běloši chodili do školy devět měsíců, přičemž černoši chodili do školy jen sedm měsíců.³⁷ Na tomto případě vidíme, jak byly tyto podmínky nedostačující a naprosto nespravedlivé. Nemůžeme se tedy divit, že se děti nemohly znalostně srovnávat.

Přestože nelze říci, že by černochoy všichni nenáviděli, stále se bez problému podíleli na rasovém oddělování. Ve městech toto fungovalo v oddělených restauracích, sousedstvích, čekárnách, nemocnicích, školách. Ani voda se neobešla bez segregace. Bílí a černí měli speciální kohoutky a pítka; u nich byl vždy nápis, aby bylo jasné

³⁶ RYSKOVÁ, Světlana. *Martin Luther King*. 1. vyd. Praha: Horizont, 1988. 135 s. S. 7.

³⁷ KING, Coretta Scott. *Můj život s Martinem Lutherem Kingem*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1967. 301 s. S. 51.

ukázáno, kde kdo může pít. Děti si například mohly hrát pospolu jen do určitého věku, což je velmi mátko. Když černocho navštívilo kino, musel sedět na velmi nepohodlné a dusné galerii. Oddělené prostory pro bělochy byly vždy lepší než ty pro černochoy. Mnoho lidí pocíťovalo v důsledku tohoto ponížení a odmítali na taková místa chodit.³⁸

Právě na pomoc ukončení segregace v autobusové dopravě přišel mladý MLK, který se tímto činem zapsal do dějin.

3.1 Montgomery

Vše odstartovaly dva incidenty. Při prvním byla zatčena patnáctiletá Claudette Colvinová, která odmítla přenechat své místo bílému cestujícímu. MLK se zúčastnil protestní delegace, avšak bez výsledku.³⁹ Pro černošské obyvatelstvo muselo toto být velmi ponižující, nelze se tedy divit, že se zanedlouho odehrál další takový incident. Konkrétně 1. prosince 1955 Rosa Parksová odmítla postoupit své místo bílému muži, díky čemuž se později stala jednou z hrdinek černošské komunity. I ona byla zatčena a odvedena do vazby.

Okamžitě zavolala E. D. Nixona, který za ni podepsal záruku.⁴⁰ „Něco takového snášíme už moc dlouho. Myslím, že přišel čas, abychom autobusy bojkotovali. Je to jediný způsob, jak bělochům naznačit, že se s takovým osudem nadále nesmíříme.“⁴¹ Tato slova použil E. D. Nixon a byl to pravděpodobně začátek hnutí, které změnilo život afroamerických občanů ve Spojených státech amerických. Právě toto zatčení už bylo poslední kapkou v čekání černošského obyvatelstva na svá práva.

MLK souhlasil se slovy Nixona a ještě toho večera byla svolána do kostela schůze černošských duchovních a veřejných činitelů. O zatčení Rosy Parksové věděl snad každý. Navečer se tedy MLK sešel s asi čtyřiceti lidmi, aby schválili pro obyvatele Montgomery výzvu.⁴² V ní byl lid vyzýván k využití jiné dopravy než autobusové. „V pondělí ráno nejezděte autobusem do práce, do města, školy, kamkolí. Další černošská žena byla zatčena a uvězněna, protože odmítla uprázdnit autobusové sedadlo.

³⁸ PILÁT, Jan. *Svět doktora Kinga*. 1. vyd. Praha: Práce, 1983. 245 s. S. 9 - 11.

³⁹ KING, Coretta Scott. *Můj život s Martinem Lutherem Kingem*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1967. 301 s. S. 117.

⁴⁰ RYSKOVÁ, Světlana. *Martin Luther King*. 1. vyd. Praha: Horizont, 1988. 135 s. S. 33 - 35.

⁴¹ KING, Coretta Scott., pozn. 39. s. 118.

⁴² PILÁT, Jan., pozn. 38. s. 23.

V pondělí nejezděte autobusem do práce, do města, do školy, kamkoli. Chcete-li do zaměstnání, použijte taxíku, jeďte na kole nebo jděte pěšky.⁴³

MLK věděl, že musí jednat nenásilím. Od začátku mu bylo jasné, že by při střetu se silou vyhrála ta strana, která má větší prostředky. V tomto případě policie.⁴⁴

Výbor smluvil s černošskými taxikářskými společnostmi a vlastníky automobilů hromadné jízdné, aby lidi podle potřeby odvezli do práce a z práce. O chystaném bojkotu se okamžitě dozvěděl bělošský tisk a 4. prosince vydal pobuřující článek. Tím však hnutí pomohl. V článku bylo obviněno Národní sdružení pro povznesení barevného obyvatelstva z toho, že Rosu Parksovou do autobusu nastrčili. To MLK znepokojilo a začal o celé akci pochybovat, ale za úspěch bojkotu si ustanovil, když bude z šedesáti procent úspěšný.³⁹ To však ještě nevěděl, co se stane následujícího rána.

Ráno v pondělí 5. prosince přišel šok. MLK nemohl dospat nedočkáním, až se dozví, jaký úspěch bojkot bude mít. Před jeho domem se nacházela zastávka, na kterou přijížděl první autobus v šest hodin ráno. Popíjel v kuchyni kávu, v tom na něj manželka zakřičela, aby šel rychle za ní. Pohled na prázdný autobus v něm vyvolal radost. Prázdný nebyl pouze ten první. Linku, která projížděla okolo domu MLK, černoši využívali velmi intenzivně. I druhý autobus byl prázdný a v třetím byli pouze dva běloši. MLK na nic nečekal a okamžitě začal projíždět městem a pozoroval autobusy. Bojkot se ukázal jako plně úspěšný, skoro stoprocentní.

V ten samý den se konal soudní proces s Rosou Parksovou, kdy jí byla udělena pokuta ve výši deseti dolarů a musela zaplatit čtyři dolary za soudní výlohy. To se jí nelíbilo a odvolala se.

Odpoledne byla situace v autobusech úplně stejná jako ráno. Bojkot se tedy povedl, ale jeho organizace nebyla tak dokonalá a vyžadovala si další opatření. To se ukázalo při založení Montgomerského sdružení pro pokrok (dále MIA), jehož hlavním vůdcem se stal MLK, kterého toto zvolení velmi zaskočilo. Uvědomoval si, že ho zvolili pravděpodobně proto, že ve městě nežil dlouhou dobu a ještě nebyl spojen s žádnou organizací.⁴⁵

⁴³ PILÁT, Jan. *Svět doktora Kinga*. 1. vyd. Praha: Práce, 1983. 245 s. S. 24.

⁴⁴ KOHÁK, Erazim. *Martin Luther King: teorie a praxe občanské ne-poslušnosti*. In: HRUBEC, Marek et al. *Martin Luther King proti nespravedlnosti*. Vyd. 1. Praha: Filosofie, 2010. 114 s. ISBN 978-807-0073-346. S. 85.

⁴⁵ PILÁT, Jan., pozn. 43. s. 25 - 26.

Ještě téhož večera proběhlo shromáždění v kostele na Holt Street, kam dorazilo kolem čtyř tisíc lidí. Na tomto shromáždění se mělo rozhodnout o budoucnosti bojkotu, ovšem všichni zúčastnění jasně ukazovali, jaké možnosti dávají přednost. MLK vystoupil se svým projevem.⁴⁶ „Nadešel čas, kdy jsou lidé unaveni. Dnes večer jsme sem přišli, abychom řekli těm, kdož s námi tak dlouho špatně zacházeli, že už toho máme dost. Máme až po krk toho, že jsme separováni a pokořováni, že po nás šlape brutální vlna útlaku.“⁴⁷ Uvědomoval si, jak je důležité neuchýlit se k násilí, a lid k tomu opakovaně vyzval. „Nepodaří-li se nám vyvarovat násilí, skončí náš protest jako bezvýznamné drama na jevišti dějin a jeho památku zahálí do škaredých hadrů hanby...Budeme-li však protestovat odvážně, a přesto důstojně a s křesťanskou láskou, napíší o nás jednou v historických knihách: Žil lid, černý lid, lid, který měl morální odvahu vystoupit za své právo. A tím vlil nový smysl do dějin civilizace. Taková je naše výzva a nesmírná odpovědnost.“⁴⁸ Po projevu nastal obrovský potlesk a bylo to poprvé, kdy byl MLK tak bouřlivě odměněn, i přestože byla jeho řeč nepřipravená.

Po tomto projevu začal Ralph Abernathy předčítat usnesení, kde se černoši zavazovali k bojkotu autobusové dopravy, dokud nebude zaručeno zdvořilé chování řidičů. Dále, dokud nebude platit zásada „kdo dřív přijde, ten si sedne“ pod podmínkou, že černoši budou usedat odzadu a bílí zepředu. Poslední podmínkou bylo zaměstnání černošských řidičů.⁴⁹ Toto jsou události dne, kdy započalo něco, čeho si všichni zúčastnění snad ani nebyli vědomi.

Následující dny si MLK i ostatní začali uvědomovat, že je potřeba provést spoustu opatření a organizačních záležitostí. Odvoz byl nutný zajistit až pro 17 000 černochů, na což MIA reagovala založením čtyř výborů: dopravního, finančního, programového a výboru pro vyjednávání.

Ve čtvrtek 8. prosince je zastihla další zpráva, která radikálně zhoršovala bojkot. Přestupkem proti zákonu se od té chvíle stala přeprava osob taxíky pod stanovenou minimální cenu. Na to MLK reagoval tím, že okamžitě zatelefonoval reverendu Theodoru Jemisonovi, jenž vedl jeden z bojkotů autobusů v Baton Rouge v Louisianě. V důsledku tohoto rozhovoru požádal na večerní schůzi všechny zúčastněné

⁴⁶ RYSKOVÁ, Světlana. *Martin Luther King*. 1. vyd. Praha: Horizont, 1988. 135 s. S. 36.

⁴⁷ RYSKOVÁ, Světlana., pozn. 46. s. 36.

⁴⁸ RYSKOVÁ, Světlana., pozn. 46. s. 36.

⁴⁹ PILÁT, Jan. *Svět doktora Kinga*. 1. vyd. Praha: Práce, 1983. 245 s. S. 27.

o poskytnutí automobilů sdružení MIA s tím, že se dobrovolníci přislíbili k řízení těchto vozidel. Toho večera byl založen „pool“ automobilů, který se ukázal jako velmi účinný a který vznikl v pravý okamžik. Hned následujícího dne, 9. prosince, stálo v policejním nařízení, že minimální jízdné bude činit 45 centů.⁵⁰

Okamžitě tedy začali do ulic vyjíždět dobrovolníci. Z počátku bez jakéhokoliv řádu. Zanedlouho byly rozdány letáky se 48 výstupními a 42 nástupními zastávkami. To šokovalo bělošské obyvatelstvo, které hned svolalo schůzi, protože se černošům podařilo něco, o co se autobusová společnost snažila po mnoho let.

Někteří lidé byli tímto bojkotem tak nadšeni, že dokonce volili chůzi, i když měli k dispozici odvoz automobilem. Pro hodně z nich se právě chůze stala symbolem jakési svobody, ke které pomalu, ale jistě kráčeli.⁵¹

Také osobní život MLK zažíval velkou zkoušku. V době protestu byl velmi zaneprázdňený a neměl skoro žádné soukromí. Lidé ho vyhledávali doma, a to kolikrát i velmi pozdě v noci. Na tom všem mu nepřidal fakt, že se schůze konaly na několika různých místech, a on tak musel přejíždět z jednoho místa na druhé. Tyto schůze byly pro černošské obyvatelstvo velmi důležité, protože jinak nemohli využívat noviny ani rozhlas. Právě při takových shromážděních posilovali své odhodlání a vidinu svého cíle. MLK byl pro ně vůdcem, který byl jedinečný a který je neustále vedl k nenásilí. Však právě nenásilí bylo pro místní rasisty mnohem horší než násilí, protože proti němu dokázali mnohem lépe zakročit.

Život MLK nebyl ohrožen pouze hektickým tempem, ale také rasisty. Jednoho večera, když byla Coretta doma sama s dcerou a kamarádkou Mary Lucy, najednou zaslechla ránu na verandě, odkud se později ozval výbuch. Okamžitě utekly do zadní části domu a tím se zachránily.⁵² Mnoho lidí by v tuto chvíli sáhlo po násilí, avšak MLK ne. Za svým přesvědčením o nenásilí si pevně stál. Byla to pro něho jediná možnost, jak může člověk dokázat to, co opravdu chce a ukázat tak lidem, že lze dosáhnout velkých věcí.

Myšlenky na násilí nepřišly ani v době zatčení. MLK a ostatní vůdci byli obžalováni na základě zákazu bojkotů, který platil již od dob občanské války.

⁵⁰ PILÁT, Jan. *Svět doktora Kinga*. 1. vyd. Praha: Práce, 1983. 245 s. S. 28.

⁵¹ CARSON, Edited by Clayborne. *The autobiography of Martin Luther King, Jr.* 1st trade ed. New York: Intellectual Properties Management, 2001. ISBN 0446676500. S. 65 - 66.

⁵² PILÁT, Jan., pozn. 50. s. 30, 34.

Rozsudkem mu bylo 386 dnů nucených prací nebo zaplatit 500 dolarů jako pokutu. Proti tomu se odvolal a podal spolu s advokáty žalobu na stát Alabama za porušování ústavy. Vše tohle způsobilo značnou nedůvěru černošského obyvatelstva v boj, který se jim zdál najednou marný. A aby toho nebylo málo, dopravní sdružení bylo obviněno pro nepovolenou podnikatelskou činnost.

Právě začátek tohoto procesu se ukázal jako něco, na co černošští obyvatelé velmi dlouho čekali. Líčení začalo 13. listopadu 1956. Najednou se o přestávce začala rozšiřovat zpráva, že zacházení státu s černochoy bylo protiústavní, a bylo nařízeno okamžité zrušení segregace v dopravě. Bojům ještě však nebyl konec, protože vůdcové museli lid připravit na den, kdy se vrátí do autobusů. Nakonec vše proběhlo hladce a dne 21. prosince 1956 opět cestovali bílí a černošští obyvatelé pospolu za úplně jiných podmínek než před rokem.⁵³

Můžeme tak vidět, že MLK se podařilo za rok a necelý měsíc dokázat něco, co se v dějinách ještě nikomu nepovedlo. Snad to byla jeho povaha a dar být přirozeným vůdcem, v nějž lidé věří, které pomohly tohle všechno uskutečnit. Černošský lid si v Montgomery prošel za tuto dobu velmi těžkými chvílemi, ve kterých se ale neuchýlili k násilí, a ukázali tak, že právě v nenásilném boji se nachází mnohem větší síla. MLK si tou dobou získal velký respekt ze strany spoluobčanů a spoustě dalších ukázal, že i ta nejhorší pravidla lze změnit.

3.2 Akce v Birminghamu

Tím však působnost MLK nekončí. Jako místo další akce si vybral průmyslové město Birmingham v Alabamě. I když se jednalo o nejbohatší město tohoto státu, rasová segregace zde byla velmi silná. V této době městu vládnul starosta Arthur Haynes a velitelem policie byl Eugen Connor, přezdíváný Býk Connor; oba podporovali rasovou znevýhodněnost.

Organizační štáb naplánoval, že protest začne v době před Velikonoci a to bojkotem velkých obchodních domů. Účastníci byli jako vždy pečlivě prověřeni a vybráni. Dále museli slíbit, že nepřikročí k násilí. Na poslední chvíli byl protest přeložen.

⁵³ RYSKOVÁ, Světlana. *Martin Luther King*. 1. vyd. Praha: Horizont, 1988. 135 s. S. 39.

Protestní akce byla nakonec zahájena 3. dubna 1963 bojkotem segregovaných restaurací, obchodních domů a bufetů. O tři dny později se uskutečnil pochod k radnici, kde byly starostovi předloženy tyto požadavky:⁵⁴

- „1. bude odstraněna segregace v obchodních domech a bufetech;
- 2.lepší se pracovní podmínky černochů;
3. proti účastníkům demonstrací nebudou podniknuta žádná opatření;
4. bude vytvořena komise, která vypracuje postup odstranění segregace z veřejného života ve městě.“⁵⁵

Starosta však tyto požadavky odmítl a demonstranti pokračovali dále. Obchodníci byli připraveni jednat, vedení města ne. Stále více lidí bylo uvězněno, a když alabamské soudy ohlásily, že kauci budou vybírat pouze v hotovosti, byla to špatná zpráva pro hnutí, které v té době nemělo dost finančních prostředků.

MLK vybral 12. duben jako den, kdy se nechá spolu s dalšími vůdci zatknout. Mnoho lidí se takového rozhodnutí obávalo, avšak MLK na tuto adresu pronesl: „Rozhodl jsem se s důvěrou do toho jít. Nevím, co se stane; nevím, zda toto hnutí poroste, nebo zda se zhroutí. Bude-li dost lidí ochotno jít do vězení, věřím, že to zástupce města přinutí jednat, nebo že to pohne k jednání federální vládu. Proto dnes půjdu.“⁵⁶

A tak se MLK vydal na svou cestu, na jejímž konci byli spolu s Ralphem Abernathym uvězněni. Oba nemohli jakkoli komunikovat s rodinou. Manželka Coretta dělala, co mohla, aby mohla alespoň s manželem promluvit, a tak zatelefonovala ministru spravedlnosti Robertu Kennedymu. Na druhý den obdržela telefon přímo od prezidenta Johna F. Kennedyho.⁵⁷

Právě na popud prezidenta začala věznice s MLK jednat lépe a zanedlouho byli oba dva vězni propuštěni. Situaci však nechtěli zanechat takovou, jaká byla, a rozhodli se jednat dál. Reverend chápal, že je třeba zvýšit tlak, a obrátil se tak na mladé studenty.

2. května 1963 nastal dlouho očekávaný den. Studenti dostali výstrahu, že budou vyloučeni ze škol, pokud se demonstrací zúčastní. Nenásilný protest se ale obrátil

⁵⁴ RYSKOVÁ, Světlana. *Martin Luther King*. 1. vyd. Praha: Horizont, 1988. 135 s. S. 69 - 70.

⁵⁵ RYSKOVÁ, Světlana., pozn. 54. s. 70.

⁵⁶ KING, Coretta Scott. *Můj život s Martinem Lutherem Kingem*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1967. 301 s. S. 209.

⁵⁷ RYSKOVÁ, Světlana., pozn. 54. s. 71.

v násilný rukou Connora. Nařídil svým lidem, aby brutálně zasáhli. Využili obušky, proudy vody, ale také psy. Connor toto vše sledoval s úsměvem.

Jeho chování a vedení lidu proti demonstrantům znepokojovalo místní obyvatelstvo, sledující tento zápas. Bílý dům na tom nebyl o mnoho lépe.

„To, co se stalo v příštích třiceti vteřinách, byla jedna z nejfantastičtějších událostí birminghamského příběhu. Mužové Bulla Connora měli v rukou hadice, připravení k akci stáli proti demonstrantům. Demonstranti - někteří z nich křičeli - jim čelili pevně a neústupně. Pak černoši povstali a začali pomalu postupovat. Connorovi muži ustoupili, jako kdyby byli hypnotizováni. Hadice jim visely neúčinně v rukou. Kolem nich pochodovalo několik černochoů a uspořádali veřejnou modlitbu, jak plánovali.“⁵⁸ Takto popsal následnou demonstraci MLK. Věděl, že stál u něčeho velkého.

Díky pomoci Bílého domu se nakonec sešli zástupci bělochů s černochoy. Bělochům bylo jasné, že nemohou uhnout, a proto byla následně podepsána dohoda, která obsahovala desegregaci bufetů, jídelen, umýváren a píték. Na rozdíl od rasistů bylo hnutí spokojeno, a tak rasisté dali najevo svůj nesouhlas pomocí četných atentátů. Do všeho se však vložil prezident Kennedy a nepokoje do značné míry utichly.⁵⁹

3.2.1 Dopis z birminghamského vězení

Ve vězení vznikl jeden z nejznámějších dopisů MLK, věnovaný několika bílým alabamským duchovním, a to tzv. *Dopis z birminghamského vězení*, ve kterém reaguje na otázku veřejnosti po svém zatčení při protestní akci.

Zmiňuje, že byli jako organizace přizváni k účasti na protestech a že nabídku přijali, protože si byl vědom, že v Birminghamu stále vládne nespravedlnost. Nemohl tak nečinně sedět doma a sledovat, co se děje v tomto městě. To, jak je zacházeno s obyvateli v Birminghamu, ovlivňuje dění ve všech státech. Vyzývá lid, aby nelitoval demonstrací, ale toho, co k nim vedlo.

Dále poukazuje na fakt, že v každém hnutí vyzývajícím k nenásilí existují čtyři etapy, jež nazývá následovně: sběr faktů, které určí, zda se páchají křivdy; vyjednávání;

⁵⁸ PILÁT, Jan. *Svět doktora Kinga*. 1. vyd. Praha: Práce, 1983. 245 s. S. 61.

⁵⁹ PILÁT, Jan., pozn. 58. s. 63 - 64.

sebeočist'ování a přímá akce. Popisuje, že těmito etapami prošli a nešlo než vidět, že společnost je diskriminační.⁶⁰

„Birmingham je pravděpodobně nejdokonaleji segregovaným městem ve Spojených státech. O jeho neslavném prvenství, co se policejní brutality týče, ví celá země. Nespravedlivé zacházení s černochoy u soudů je dobře známou skutečností. V Birminghamu se událo víc nevyřešených atentátů na černošské domy a kostely než v kterémkoli jiném městě v této zemi. To jsou holá, drsná a těžko uvěřitelná fakta. Za této situace se černošští vůdcové snažili vyjednávat s městskými radními. Jenže političtí vůdcové se opakovaně odmítali dobře míněnými návrhy zabývat.“⁶¹

Tady si můžeme všimnout faktu, že to vlastně byla vláda, kdo bránil odstranění segregace. Je jasné, že černošskému hnutí se tento marný boj zdál nekonečný a odhodlalo se něco dělat. Obhajuje volbu protestu krátce po novém zvolení administrativy tím, že poukazuje na to, že je nutné vládě dávat určité pobídky okamžitě, aby mohla začít jednat.

„Myslím, že pro ty, kdo nikdy nepocítili bodající žihadlo segregace, je snadné říci čekejte. Ale pokud jste někdy viděli, jak zlomyslná lůza lynčuje vaši matku a otce nebo z rozmaru ponižuje vaše sestry a bratry; pokud jste někdy viděli policisty překypující nenávistí, jak proklínají, brutálně kopou nebo dokonce zabíjejí vaše černé bratry a sestry, a to zcela beztrestně; když vidíte, jak se uprostřed blahobytné společnosti drtivá většina z dvaceti milionů vašich černých bratří dusí v hermeticky uzavřené kleci chudoby... pak pochopíte, proč je pro nás tak obtížné čekat. Přichází čas, kdy pohár trpělivosti přetekl a lidé už se nedají svrhnout zpět do propasti nespravedlnosti, kde zakoušejí jen temnotu a drásavé zoufalství. Doufám, že pánové, že už chápete, že naše netrpělivost je oprávněná a nevyhnutelná.“⁶²

Tato myšlenka skvěle ukazuje, proč hnutí začalo jednat právě v ten okamžik a proč už nadále nehodlalo čekat. MLK dále ve svém dopise poukazuje na dva druhy zákona - na spravedlivý a nespravedlivý. „*Spravedlivý zákon je člověkem vytvořený soubor pravidel, který je v souladu s morálním zákonem nebo zákonem Božím.*

⁶⁰ KING, Martin Luther. *Odkaz naděje: vybrané články a projevy*. Vyd. 1. Překlad Pavel Černovský, Vít Bezdíček. Praha: Sociologické nakladatelství, 2012. 327 s. Most (Sociologické nakladatelství), sv. 7. ISBN 9788074191053. S. 141 - 143.

⁶¹ KING, Martin Luther., pozn. 60. s. 143.

⁶² KING, Martin Luther., pozn. 60. s. 146 – 147.

*Nespravedlivý zákon jsou pravidla, která v souladu s morálním zákonem nejsou.*⁶³ Nespravedlivý zákon dále popisuje jako zákon, který je věnován menšině většinou, ale většina se jím řídit nechce. Naopak spravedlivý zákon většina také hodlá respektovat. Takových zákonů si lze v USA v době MLK všimnout hned několik - ať už se týká volebního práva černochů či ostatních segregačních zákonů. Tyto zákony hned uplatňuje na svou situaci, kdy byl zatčen.

Zatčen byl kvůli nepovolené demonstraci. Poukazuje na to, že nařízení, které demonstrace povoluje, je v pořádku, pokud ale slouží k zachování segregace a odepírá výsadu práva pokojného shromažďování, stává se z něho zákon nespravedlivý. Snaží se tedy ukázat, že jeho cílem není obcházení zákonů. Pokud ale jedinec chce porušit zákon nespravedlivý, musí být připraven učinit tak s láskou a poslušností a být ochoten přijmout trest.

Dále ve svém dopise rozebírá extremistické skupiny, jako např. muslimské hnutí pod vedením Elijaha Muhammada. Ukazuje, jak jsou jeho přívrženci vedeni frustrací ze stále trvající diskriminace černošského obyvatelstva. Tito lidé už odmítli myšlenku křesťanství a naprosto přestali věřit v Ameriku a začali tak považovat bělochy za určité formy d'áblů. Avšak lidé by neměli tuto cestu následovat, ale stále zůstat u myšlenky nenásilí. Musí věřit, že se vše nakonec obrátí a utiskovaní nebudou utiskovanými navždy. Černoši se musí zbavit svých skrytých bojů, avšak ne pomocí násilí. Již z historie je zřejmé, že pokud se tyto boje nevyřeší nenásilnými cestami, propuknou boje násilné.

MLK nejdříve odmítal označení extremisty, ale později si uvědomil, že je tento pojem vlastně dobrý. Spousta známých osobností dějin byla za extremisty označována. Uvědomuje si, že nastalá americká situace takového vůdce potřebuje.⁶⁴

3.3 Pochod na Washington

Po situaci v Birminghamu se MLK zaměřil na další významnou akci, která se zapsala do dějin a na které pronesl svůj nejznámější projev. K myšlence pochodu na Washington ho přivedlo právě dění v Birminghamu a i ostatní měli za to, že je

⁶³ KING, Martin Luther. *Odkaz naděje: vybrané články a projevy*. Vyd. 1. Překlad Pavel Černovský, Vít Bezdíček. Praha: Sociologické nakladatelství, 2012. 327 s. Most (Sociologické nakladatelství), sv. 7. ISBN 9788074191053. S. 147 - 148.

⁶⁴ KING, Martin Luther., pozn. 63. s. 156.

potřeba ukázat potřebu zákonů k začlenění černošského obyvatelstva. Pochod byl naplánován na 28. srpen 1963 a předpokládalo se, že by se mohlo zúčastnit kolem 100 000 lidí, kteří by pomocí klidné demonstrace vyvolali nátlak na americký kongres, aby schválil zákon o občanských právech.

Akce se ujal Bayard Rustin, jenž s pomocí ostatních připravoval plány pro poklidný protest, který měl být krátkým pochodem od parku Mall s památníkem George Washingtona k památníku Abrahama Lincolna. Protest byl podporován ze všech stran.

Zatímco se konaly přípravy, začal MLK psát svou třetí knihu s názvem *Proč nemůžeme čekat*, která měla jednat o situaci v Birminghamu. Na kontě měl už dvě knihy. První byla *Cestou k svobodě*, jež popisovala bojkot v Montgomery, a druhá *Síla milovat*, která byla sbírkou kázání.

Mezitím byla naplánována celá akce ve Washingtonu, kam se den před konáním přesunul i MLK se svou rodinou. Celou noc pracoval na svém projevu.⁶⁵ Pečlivě si připravil, o čem bude mluvit. „V Detroitu mluvil o svém snu o zemi svobodné a sjednocené, ale s ohledem na krátkost vymezeného času se rozhodl tohoto tématu nepoužít. Místo toho se chystal mluvit na téma, že Amerika vydala černošům špatný šek, a co to znamená ve vztahu k Proklamací o osvobození, neboť v roce 1963 uplynulo od jejího vyhlášení právě sto let. Měl v úmyslu citovat z Lincolnových projevů.“⁶⁶ Takto popisuje historii jednoho z neznámějších projevů jeho manželka Coretta.

Následujícího dne do Washingtonu přijelo kolem čtvrt milionu demonstrantů. Nedílnou součástí byli také běloši, kteří tvořili jednu pětinu. Mezi demonstranty se také ukázaly známé osobnosti jako Paul Newman, Marlon Brando, Harry Belafonte či Joan Baez.

Po pochodu se začalo s projevy, které byly proloženy řadou písní. Na pódiu se střídali zástupci protestních akcí z Montgomery, Birminghamu, Atlanty a řady dalších míst. Jako poslední přišel MLK se svým projevem, který je znám po celém světě jako *Mám sen*.⁶⁷

⁶⁵ KING, Coretta Scott. *Můj život s Martinem Lutherem Kingem*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1967. 301 s. S. 220 - 221.

⁶⁶ KING, Coretta Scott., pozn. 65. s. 221.

⁶⁷ RYSKOVÁ, Světlana. *Martin Luther King*. 1. vyd. Praha: Horizont, 1988. 135 s. S. 75 - 76.

Byl uveden A. Phillipem Randolphem, který ho označil za morálního vůdce národa, na což lidé odpověděli bouřlivým vyvoláváním jména MLK. Dojat začal přednášet, nejdříve svůj projev četl, později začal mluvit spatra.⁶⁸

„Přátelé, chci vám dnes říci, že navzdory všem současným nesnázím a zklamáním stále věřím ve svůj sen. Je to sen, který je hluboce zakořeněn v americkém snu. Sním o tom, že jednoho dne tento národ povstane a svým životem naplní smysl kréda...

...Za samozřejmou pravdu pak pokládám, že všichni lidé jsou stvořeni jako sobě rovni...

Sním o tom, že jednoho dne na červených pahorcích Georgie usednou synové bývalých otroků se syny bývalých otrokářů k jednomu stolu bratrství.

Sním o tom, že jednoho dne se dokonce i stát Mississippi, tato vyprahlá poušť palčivého bezpráví a útlaku, promění v oázu svobody a spravedlnosti.

Sním o tom, že mé čtyři malé děti budou jednou žít v zemi, kde je nebudou posuzovat podle barvy pleti, ale podle charakteru.

O tom dnes sním. A s touto vírou se vracím dolů na jih. S touto vírou dokážeme z hory zoufalství vydobýt kámen naděje.⁶⁹

Po projevu nastalo ticho a po chvíli se ozval z publika hromadný souhlas. Ten se také ozval z dalších míst. Touto protestní akcí se podařilo změnit povědomí spousty bělochů, kteří se protestu neúčastnili a ani nijak nevyjadřovali své sympatie vůči černošskému obyvatelstvu. Ukázal jim, o co se černoši snaží a že se lehce nevzdají. Došlo také ke schůzce s prezidentem J. F. Kennedym.⁷⁰

Prezident vypracoval osnovu otázek o občanských právech. MLK měl velmi silný názor. „Když říkáme, že černoši chtějí absolutní a okamžitou rovnost, ne v Africe či v nějakém imaginárním státě, ale právě tady v této zemi a dnes, tato výpověď svou jasností pobuřuje lidi, kteří si nejsou jisti, že s tím souhlasí.“⁷¹

Nehodlal se smířit s jakýmkoli kompromisem. Chtěl rovnost ve všech otázkách, opravdovou občanskou rovnost. „Černoši nejen musí mít právo navštěvovat jakákoli

⁶⁸ KING, Coretta Scott. *Můj život s Martinem Lutherem Kingem*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1967. 301 s. S. 223.

⁶⁹ RYSKOVÁ, Světlana. *Martin Luther King*. 1. vyd. Praha: Horizont, 1988. 135 s. S. 75 - 76.

⁷⁰ KING, Coretta Scott., pozn. 68. s. 224 - 225.

⁷¹ PILÁT, Jan. *Svět doktora Kinga*. 1. vyd. Praha: Práce, 1983. 245 s. S. 66.

veřejná zařízení, ale musí být zahrnuti do našeho hospodářského systému takovým způsobem, aby si mohli dovolit uskutečňovat toto právo!⁷² Nechtěl tedy jen politickou spravedlnost, ale i sociální.

O tři měsíce později, aniž by mohl uplatnit nějakou změnu v otázce občanských práv, byl prezident zavražděn. Díky této smutné události si rodina MLK začala pomalu uvědomovat, jak nebezpečná činnost, kterou provádí, je.⁷³ Nelze tedy říci, zdali je už v tuto chvíli napadla myšlenka, že by život MLK mohl být ukončen stejně.

Pochod na Washington byl velmi důležitým mezníkem jak života MLK, tak i černošského obyvatelstva. Měli tak možnost ukázat v mnohem větším počtu, že lze uskutečnit protesty v nenásilném duchu a hlavně mohli dokázat lidem, že černošská jednota je velmi silná. Lidé tak viděli, že černoši dále nechtějí čekat na něco, co je bráno jako bělošské privilegium, i když by to mělo platit pro všechny stejně.

3.4 Pochod Selma-Montgomery

Další akcí na pořadníku cílevědomého MLK byl protestní pochod ze Selmy do Montgomery, který, jak si řekneme, byl mířen na politickou rovnoprávnost. Právě tato oblast byla doposud obcházena velkými kroky. Již jsme si v jedné z předešlých kapitol nastínili, jak vypadala situace při volbách a jak museli černoši splnit spoustu kroků, aby byli vůbec zaregistrováni k volení.

V roce 1965 byl předložen zákon o volebním právu, pomocí něhož by se změnil způsob registrace. Avšak datum schválení bylo nejasné, a tak MLK začal plánovat pochod za politickou rovnoprávnost. Průvodu byla zajištěna federální hlídka v podobě alabamské národní gardy. Všichni účastníci byli důkladně vybráni a museli příslibit, že budou následovat přesvědčení MLK a nepřikročí tak k násilí.

První krok pochodu, který z čela vedl právě MLK, učinili 21. března 1965 v Selmě. Zástup byl odhadován na 10 000 lidí. Po cestě potkávali různé rasistické transparenty, ale to je nezastrašilo.

Takto poklidně pochodovali až do Montgomery, kam dorazili 25. března večer a kde MLK předstoupil před demonstranty. Vše bylo klidné až do doby, než se začali lidé rozcházet. Členové Ku-Klux-Klanu zaútočili na auto bělošky Violy Liuzzové,

⁷² PILÁT, Jan. *Svět doktora Kinga*. 1. vyd. Praha: Práce, 1983. 245 s. S. 67.

⁷³ KING, Coretta Scott. *Můj život s Martinem Lutherem Kingem*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1967. 301 s. S. 226 - 227.

matky pěti dětí. Na místě zemřela a stala se tak desátou obětí alabamských rasistů. Tento hrozný čin ukázal MLK, že je třeba jednat, a to okamžitě. Poukázal tedy na hospodářský bojkot Alabamy, který byl přijat z mnoha stran pozitivně.

To vše popudilo alabamského guvernéra k jednání a začala tak kampaň za registraci voličů. Tato kampaň se dočkala kladného ohlasu dne 10. července 1965, kdy byl schválen zákon o hlasovacím právu.⁷⁴

Protestní pochod ze Selmy do Montgomery byl dalším z pokusů o stejná lidská práva pro všechny rasy a poukázal na obrovskou sílu tohoto silného vůdce.

3.5 Memphis

Rok 1967 byl pro rodinu Kingovu stěžejní. Nejdříve změnili místo svého pobytu na Atlantu, kde již předtím žili. MLK zde měl velké poslání, a to naplánování nové kampaně - Kampaně proti chudobě. Hlavní myšlenkou bylo, aby se chudé obyvatelstvo spojilo a začalo bojovat proti velmi špatným podmínkám, které v zemi panovaly.

Začal zde také plánovat nové kázání, které se mělo odehrát v roce 1968 v Memphisu. Z této oblasti mu přicházely zprávy o špatném výsledku demonstrace uspořádané černošským obyvatelstvem. Proto MLK sáhl k radikálnímu kroku a přijal účast na protestní akci 23. března 1968. Ráno tohoto dne, když se vydal na místo, spatřil skupinku extremistů, která byla připravena použít násilí. Byly zde plakáty a transparenty s Černou mocí. MLK však nezbyvalo nic jiného než průvod vést. Během chvíle došlo k potyčkám, což se hodilo Národní gardě, která čekala na jakýkoli impuls k zásahu. A tak se z plánovaného klidného protestu stala akce, která přinesla několik mrtvých a zraněných. MLK se ze všeho obviňoval, avšak se nevzdával.

Během pár následujících dní si naplánoval, že uspořádá kázání, jejichž cílem bude příprava lidu na další protestní akce.⁷⁵ Dne 3. března 1968 se konalo první kázání, které je označováno za „nejapokalyptičtější“. Pronesl:

„A také proto jsem rád, že žiji v této době, protože se budeme muset vyrovnat s problémy, s nimiž se lidstvo snažilo vyrovnat po celé své dějiny, jen okolnosti je k tomu nedonutily. Jestli chceme přežít, musíme je vyřešit. Již léta se mluví o válce a míru. Nyní už o tom ale nemůžeme jen mluvit. V této době už nemáme na vybranou mezi násilím a nenásilím - máme na vybranou mezi nenásilím a nebytím. Jsem šťasten,

⁷⁴ PILÁT, Jan. *Svět doktora Kinga*. 1. vyd. Praha: Práce, 1983. 245 s. S. 80 - 84.

⁷⁵ RYSKOVÁ, Světlana. *Martin Luther King*. 1. vyd. Praha: Horizont, 1988. 135 s. S. 119 - 121.

že mi Bůh dopřál žít v této době, abych viděl, co se odehrává. Jsem šťasten, že mi dopřál být v Memphisu.⁷⁶

To je jen část významného kázání, ve kterém popisuje etapy historie, v jaké době by chtěl žít. Nevybral by si žádnou jinou dobu, než ve které žil. I když považoval stav země za velmi špatný, ve světě se něco dělo. Viděl, že stojí na začátku změny. Velkou důležitost viděl také v sounáležitosti a jednotnosti. Hovoří o nedávné demonstraci, jež se nevyvinula tak jak bylo naplánováno. Zmínil nespravedlnost, které musí obyvatelstvo čelit a poukázal na demonstraci novou. Pobídl lid, aby protestoval ekonomicky. Aby nekupoval potraviny, které podporují tyto nespravedlnosti a segregaci. Nakonec zmínil, že už je mu vlastně skoro vše jedno, ale ne že by se vzdával, ale proto, že stanul na hoře zaslíbené a už se ničeho nebál.⁷⁷

Není jasné, jestli očekával, co se během následujících dne stane. Toto kázání se stalo jeho posledním. A i když jeho duše o den později vyhasla, jeho slova stále žila a dodnes žijí v duších ostatních lidí

3.6 Názory na válku ve Vietnamu

MLK se v době svého největšího rozmachu neangažoval jen v oblasti lidských práv, ale zabrousil také do sféry politické. A i když válka ve Vietnamu započala o mnoho let dříve, pro nás je stěžejní rok 1965, kdy se do této otázky zapojil i MLK. Ten dlouho zápasil s tím, jaké stanovisko by měl zaujmout. O této otázce pravil:

„Chodil jsem mezi pochybujícími rozhorlenými mladými lidmi. Řekl jsem jim, že puškami se problémy nevyřeší, protože jsem byl stále přesvědčen, že sociálních změn lze skutečně dosáhnout jen nenásilnými prostředky. Ptali se mne však, a právem: a co Vietnam? Jejich otázky se mnou otřásly. Věděl jsem, že už nikdy nebudu moci pozvednout hlas proti násilným skutkům v ghettech, aniž se napřed neobráťím jasnými slovy na toho, kdo je největším strůjcem násilí na světě.“⁷⁸

Jak je z této citace zřejmé, jako největší problém už nepovažoval otázku lidských práv, ale právě vládu. Z jeho postoje však vzešla spousta problémů, se kterými se muselo hnutí za lidská práva vypořádat. Mnoho černošských lidí se nechtělo otázkou

⁷⁶ KING, Martin Luther. *Odkaz naděje: vybrané články a projevy*. Vyd. 1. Překlad Pavel Černovský, Vít Bezdíček. Praha: Sociologické nakladatelství, 2012. 327 s. Most (Sociologické nakladatelství), sv. 7. ISBN 9788074191053. S. 292 - 293.

⁷⁷ KING, Martin Luther., pozn. 76. s. 290.

⁷⁸ PILÁT, Jan. *Svět doktora Kinga*. 1. vyd. Praha: Práce, 1983. 245 s. S. 107 - 108.

Vietnamu zabývat a raději se soustředili na vlastní řady a neobraceli tak zrak od sociálních problémů. MLK dlouho váhal, zdali do svých požadavků hnutí zapojí i právě válku ve Vietnamu.

Vše se vyjasnilo v červenci roku 1965, kdy MLK veřejně na fotbalovém hřišti v Petersburgu zaujal postoj proti této válce, kde poukázal na fakt, že takovýto boj může mít světový dopad. „Nemělo by smyslu mluvit o integraci, nebude-li existovat svět, kde integraci můžeme uskutečnit.“⁷⁹

O měsíc později byla na popud nositelů Nobelovy ceny za mír (včetně MLK) předána americkému prezidentu Johnsonovi výzva k zastavení bojů. Tento čin MLK nejen vážně vyvedl z rovnováhy americkou vládu, ale i tisk, který navrhoval, aby byl zatčen. Důvod k takovému rozhodnutí byl pádný, protože pro americkou vládu takový postoj reverenda znamenal, že strana odpůrců války vzrostla.⁸⁰

I z dnešního pohledu je jasné, proč se tento krok americké vládě nelíbil. Válka pro každý stát znamená spoustu peněz a hlavně slouží jako jakási záminka pro přehlížení otázek, které jsou v zemi mnohem důležitější (např. v té době řešení černošských problémů). MLK proti válce pronesl další významný projev:

„Mravně a politicky jsme v neudržitelném postavení. Stojíme před světem obnaženi se svým barbarstvím. Jsem proti válce ve Vietnamu, protože miluji Ameriku. Hovořím proti válce nikoli v hněvu, ale se starostí a lítostí v srdci. A především s přáním, aby naše milovaná země byla mravním příkladem světu. Musíme spojit odhodlání hnutí za občanská práva s mírovým hnutím. Musíme demonstrovat a přesvědčovat, dokud nepohneme samými základy našeho národa.“⁸¹

MLK s protesty proti válce bojoval ještě v dalších letech. V roce 1968 dokonce vytvořil tzv. *Desatero kázání o Vietnamu*, v němž se projevil jeho skvělý dar vůdcovství. Opět dokonale zformuloval hlavní body a myšlenky hnutí, které si hned představíme.

- „1. Nebudeš věřit ve vojenské vítězství;
2. nebudeš věřit v politické vítězství;
3. nebudeš věřit, že Vietnamci nás mají rádi;
4. nebudeš věřit, že saigonská vláda se těší podpoře lidu;

⁷⁹ PILÁT, Jan. *Svět doktora Kinga*. 1. vyd. Praha: Práce, 1983. 245 s. S. 109.

⁸⁰ PILÁT, Jan., pozn. 79. s. 110.

⁸¹ PILÁT, Jan., pozn. 79. s. 113 - 114.

5. nebudeš věřit, že většina Vietnamců považuje Vietcong za teroristy;
6. nebudeš věřit, že generálové vědí lépe než kdokoli jiný, co je třeba udělat;
7. nebudeš věřit v přesnost odhadů nepřátelských ani amerických ztrát;
8. nebudeš věřit, že vítězství nepřítele znamená vítězství komunismu;
9. nebudeš věřit, že světové veřejné mínění schvaluje skutky Spojených států;
10. nezabiješ!⁸²

Abychom shrnuli jeho působení v této oblasti, je nutné podotknout, že právě MLK byl v této otázce velmi důležitou osobností, při které si také uvědomil, že bude muset bojovat o spravedlnost pro všechny a nejen pro jednu lidskou rasu, jak bylo pak zřejmé z události, která v jeho životě následovala, a to již dříve zmíněný Pochod na Washington.

⁸² PILÁT, Jan. *Svět doktora Kinga*. 1. vyd. Praha: Práce, 1983. 245 s. S. 117.

4 Martin Luther King a Malcolm X

Právě jeden z mluvčích Černých muslimů, Malcolm X, a MLK patří mezi dvě z významných amerických osobností, které znamenaly pro černošské hnutí obrovský posun dopředu. Jedná se o muže, kteří měli odlišné představy o tom, jak by mělo hnutí jednat. Zatímco MLK praktikoval myšlenku nenásilí, Malcolm X měl opačnou představu.

Hlavním rozdílem mezi nimi bylo přesvědčení o separatismu. Malcolm X byl silně přesvědčen o síle separatismu a požadoval spolu s organizací Nation of Islam (Národ Islámský), aby byli černošští obyvatelé odděleni od bílých. Bělochy nazýval „d'ábly“ a odmítal veškerou integraci ve prospěch segregace. Cílem NOI (Nation of Islam) a jeho člena Malcolma X bylo sjednocení všech černošských lidí a získání plné nezávislosti. Tuto organizaci později opustil a své názory změnil.

Těsně před smrtí se začal zajímat o ortodoxní islám a přehodnotil tak své názory, které nově zahrnovaly rasovou toleranci. Na konci života se také setkal s Corettou Kingovou a vyjádřil své sympatie s MLK.⁸³

MLK chtěl vytvořit tzv. *beloved community* (milovanou společnost), kde by pospolu fungovaly všechny rasy. Právě k vytvoření takovéto společnosti by byla třeba sociální spravedlnost.⁸⁴ Je jasné, že byla nezbytná integrace. MLK se také postupně začal věnovat další problémům, např. politickým.

Vidíme tedy, že jeho počáteční směr byl úplně jiný než ten MLK. Malcolm X šel velmi tvrdě za rasovou segregací, a to hlavně pomocí násilí. Jejich rozdíl spočíval také ve vnímání ras. Malcolm X spolu s NOI poukazovali pomocí separatismu na rozdíly mezi rasami, což bylo v případě MLK úplně naopak. Jak už bylo zmíněno, MLK se snažil o zrušení segregace a vymazání předsudků, že si rasy nejsou rovny. Možná, že tím i vlivu MLK napomohl. Ukázal extrém, a proto pro mnoho lidí bylo nejspíše přijatelnější zvolit cestu MLK. Naopak MLK určitě také některé své následovatele předal Malcolmu X.

⁸³ The American Experience, epizoda 76, *Malcolm X: Make It Plain* TV, PBS. 26. ledna 1994.

⁸⁴ HOWARD-PITNEY, David. *Martin Luther King, Jr., Malcolm X, and the Civil Rights Struggle of the 1950s and 1960s*. Boston, Bedford/St.Martin Press, 2004. S. 57.

Shrneme-li jejich hlavní rozdíly, jednalo by se o problém integrace versus segregace, používání násilí, ale také náboženské přesvědčení. Přesto byli oba dva velmi důležití pro svou dobu, neboť poukázali na nutnost změny dosavadní společnosti.

5 Smrt

„Kdybych se neustále strachoval o život, nemohl bych fungovat. Když je váš život víceméně neustále v ohrožení, dospějete po čase do fáze, že tuto možnost v teoretické rovině přijmete. Musím se vyrovnat se skutečností, jako ostatně všichni ve vedoucích pozicích, že Amerika je v současné době velmi nemocný národ a že se mi kdykoli může snadno něco stát. Přesto mám dojem, že náš případ je natolik morálně oprávněný, že i kdybych přišel o život, naší věci by to nějakým způsobem pomohlo.“⁸⁵

Takto vyjádřil MLK v roce 1965 svůj postoj k neustálým výhrůžkám. Je vidět, že s případným násilným ukončením života počítal, protože si musel být vědom, že si svými činy vytváří také nepřátele.

4.1 Rána, která šokovala svět

A jakoby to tušil i den před svou násilnou smrtí. „Nevím, co se nyní stane. Máme před sebou několik obtížných dní. S tím si však teď opravdu nedělám starosti, protože já už jsem vystoupil na vrchol hory. Nebudu se hněvat. Rád bych žil dlouho jako každý jiný člověk, neboť věk má cosi do sebe. Ale o to se teď nestarám a přeji si jen plnit vůli boží. A bůh mi dovolil vstoupit na horu. Rozhlédl jsem se a spatřil zemi zaslíbenou.“⁸⁶ To byl poslední projev MLK ze dne 3. 4. 1968 v Memphisu. Jak se zdá, byl se svou smrtí smířen a připraven čelit osudu. Zdá se to být neuvěřitelné, že právě takový projev zvolil v tento den. Podle slov manželky Coretty se jednalo o projev, který nebyl nijak připraven a ukázal se jako jeden z jeho nejlepších.⁸⁷

I když jeho stoupenci nejspíš tušili, že takový okamžik může nastat, zpráva o jeho úmrtí šokovala snad všechny.

Následující den se zdál být jako každý jiný. Spolu se svými spolupracovníky byl pozván na večeři k reverendu Samuelu Kylesovi, po níž následovalo shromáždění v kostele. Volali jim, že večeře ještě není připravena, a tak podle slov reverenda Jamese

⁸⁵ KING, Martin Luther. *Odkaz naděje: vybrané články a projevy*. Vyd. 1. Překlad Pavel Černovský, Vít Bezdíček. Praha: Sociologické nakladatelství, 2012. 327 s. Most (Sociologické nakladatelství), sv. 7. ISBN 9788074191053. S. 192 - 193.

⁸⁶ KING, Coretta Scott. *Můj život s Martinem Lutherem Kingem*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1967. 301 s. S. 286.

⁸⁷ KING, Coretta Scott., pozn. 86. s. 286.

Orange „šaškovali“, prali a smáli se. Tím se snažili nějak zlehčit situaci, protože byl MLK po dlouhou dobu ve velikém stresu, z čehož začal i kouřit.

Když se v pokoji připravovali k odchodu, radil někdo, aby si MLK vzal kabát. MLK se tedy vrátil ke dveřím a řekl Abernathymu, aby mu ho vzal. Poté všechny pobízeli ke zrychlení a prohlásil, že kabát nebude potřebovat. MLK se nakláněl přes zábradlí balkonu u svého pokoje. Najednou se ozvala rána, která mu způsobila smrtelné zranění.

Jeho přátelé ho našli se značnou ránou v obličeji, jak leží na zemi v kaluži krve a v dlani má rozdrcenou cigaretu. Na místo se okamžitě sběhli všichni policisté, a i když to znělo, jako by rána vyšla z hasičské zbrojnice, běželi na druhou stranu do motelu.⁸⁸

Krátce po incidentu měl svůj proslov americký prezident Lyndon B. Johnson. „Amerika je šokována a zarmoučena dnešní brutální vraždou doktora Martina Luthera Kinga. Žádám všechny občany, aby odmítli slepé násilí, jež zasáhlo doktora Kinga, který se v životě řídil nenásilím.“⁸⁹ Zpráva o vraždě MLK zasáhla celý svět, protože zemřel muž, kterému se i za svůj krátký život podařilo dokázat velmi mnoho. Je až ironické, že zemřel násilnou smrtí, když se po celý život řídil myšlenkou opačnou. Avšak i on během svého života poznal, jaké následky násilí má, a zdá se i podle jeho kázání a proslovů, že byl s takovýmto druhem smrti smířen.

Jeho smrt a především to, kdo spáchal tento trestný čin, zahaluje spousta otazníků. Dodnes se spekuluje o tom, kdo MLK skutečně zastřelil. Za vraždu byl odsouzen James Earl Ray, který zemřel na následky cirhózy jater a který se až do své smrti snažil o prokázání své nevin. I když se k činu přiznal, jeho obvinění bylo velmi podezřelé a do dnešní doby existuje mnoho materiálů, které dokazují, že by mohl být James Earl Ray pouze tzv. obětním beránkem celého atentátu.

4.2 Politická vražda?

MLK se nezabýval jen otázkou potlačování práv černošského obyvatelstva, ale také zavrhoval veškerou vojenskou zahraniční politiku, hlavně tedy válku ve Vietnamu, což ho zařadilo mezi nežádoucí osoby.⁹⁰

⁸⁸ PILÁT, Jan. *Svět doktora Kinga*. 1. vyd. Praha: Práce, 1983. 245 s. S. 120 - 122.

⁸⁹ *Politické vraždy*, epizoda 4, Smrt v Memphisu. TV, ČT 2. 31. července. 2006.

⁹⁰ HRUBEC, Marek et al. *Martin Luther King proti nespravedlnosti*. Vyd. 1. Praha: Filosofia, 2010. 114 s. ISBN 978-807-0073-346. S. 11.

Kdo za vraždu může, je dodnes záhadou. Existuje spousta různých teorií, které jsou podloženy řadou důkazů. Bylo natočeno několik filmů a dokumentů, stejně jako bylo napsáno několik knih zabývajících se jeho smrtí. Tato podkapitola pouze nastíní situaci pomocí knihy *Historie jedné vraždy* od novináře Generika Borovika.

Svémi činy si MLK získal spoustu příznivců, ale také nepřátele, kteří byli zastoupeni i ve vládních řadách. MLK se zabýval spoustou oblastí, ale zdá se, že právě nenásilí a jeho názory ohledně války ve Vietnamu způsobily největší pozdvižení. Svět je jednoznačně závislý na příjmech z prodeje zbraní a to, že MLK kázal proti používání násilí, neodpovídalo představám hlavních vůdců Spojených států amerických.

Významnou osobností s ohromným vlivem byl tehdy ředitel FBI John Edgar Hoover, který obvinil MLK, že je jeho spolupracovník stoupencem Komunistické strany a tím tak MLK škodí sám sobě. J. E. Hoover proto navrhl sledování, s čímž souhlasil i tehdejší prezident J. F. Kennedy a ministr spravedlnosti Robert Kennedy.⁹¹

Na každém kroku byl tedy MLK sledován a po významném projevu 28. srpna 1963 bylo odesláno Hooverovi memorandum, kde stálo:

„King svým vlivem na ohromné masy černého obyvatelstva o hlavu převyšuje všechny ostatní černošské vůdce dohromady. Máme za povinnost ho od této chvíle považovat...za velmi nebezpečného černocho, který ohrožuje bezpečnost země a její budoucnost z hlediska komunismu a černošského hnutí...Zákonné metody boje by nemusely být účinné, a bylo by proto krajně nerozumné omezovat se pouze na zcela průkazná svědectví, budeme-li chtít dokázat jeho styky s komunisty před výbory Kongresu...“⁹²

Jak můžeme vidět, MLK se tak dostal na začátek seznamu lidí, které bylo potřeba zničit, ať už se jednalo o jakýkoli způsob.

Sledování pokračovalo mnohem důsledněji. FBI se dokonce uchýlila i k rozesílání rozhovorů MLK, které byly sestříhány a poté posílány novinářům a dalším důležitým osobám. Nejednalo se o jedinou akci v roce 1964 mířenou proti černošskému vůdci. Členové FBI také zaslali ministrovi spravedlnosti memorandum, které požadovalo diskreditaci. MLK byl také označen za morálně zkaženého a v době jeho

⁹¹ *Politické vraždy*, epizoda 4, Smrt v Memphisu. TV, ČT 2. 31. července. 2006.

⁹² BOROVIK, Genrich Aviezerovič. *Historie jedné vraždy*. 1. vyd. Překlad Alena Šmausová. Praha: Lidové nakladatelství, 1981. 111 s. S. 75- 76.

udělení Nobelovy ceny za mír byla rozeslána významným lidem brožura, která špinila jeho jméno. Po celý tento rok dostávali novináři nahrávky hanobící jeho pověst.

Dalším krokem, ke kterému se FBI uchýlilo, byly výhrůžné dopisy, které byly adresovány MLK a jeho manželce. Spolu s nahrávkami měly jediný úkol, a to dohnat MLK k sebevraždě.⁹³ V jednom z anonymů stálo: „King! Zbývá ti jediné východisko. Víš jaké. Máš pouze čtyřiatřicet dní na to, abys vše vykonal. Lhůta, kterou ti dáváme, není určena náhodně. Má svůj význam. Je s tebou konec, Kingu.“⁹⁴

Pár dní před smrtí MLK se konala generální demonstrace v Memphisu, o které se FBI zmínila a rozšířila tak informaci o výskytu MLK. Při demonstraci se pár výtržníků vzbouřilo, policie však zůstala chladná a až poté začala podnikat první kroky proti demonstrantům. Ne proti výtržníkům, protože ti již stačili uprchnout, ale proti poklidným demonstrantům. Nebála se použít ani střelných zbraní, obušků, dokonce ani nervového plynu, který byl použit poprvé v historii. To vše na rozkaz náčelníka Franka Hollomana.⁹⁵ Díky tomuto činu bylo ještě více pošpiněno jméno MLK.

Před smrtí MLK bylo zveřejněno, že se vrátí zpět do Memphisu a ke svému pobytu si vybral motel Lorraine. 3. dubna 1968 přišel do tohoto motelu muž, který se vydával za zástupce skupiny MLK a který byl poslán, aby si prohlédl budovu a rezervoval pokoj číslo 306. Později se však ukázalo, že nikdo takový MLK vyslán nebyl.⁹⁶ Tato souhra okolností je velmi podezřelá a již několik desetiletí okupuje mysl mnoha lidí, kteří se stále snaží přijít na skutečného vraha.

Po vraždě situace neutichla, ba naopak se stala ještě více podivnou. Zanedlouho po incidentu bylo vyhlášeno pátrání po bělochovi Jamesi Earlu Rayovi v bílém Mustangu, který měl údajně spáchat atentát na MLK z okna protějšího motelu. Právě v okolí motelu se našla zbraň, jež údajně patřila právě J. E. Rayovi. Zajímavé je, že se dodnes nepotvrdilo, že se skutečně jednalo o zbraň, která zabila MLK. Nakonec se ukázalo, že FBI několikrát lhala o vyšetřování a jeho událostech.

⁹³ BOROVIK, Genrich Aviezerovič. *Historie jedné vraždy*. 1. vyd. Překlad Alena Šmausová. Praha: Lidové nakladatelství, 1981. 111 s. S. 81, 83, 87, 88.

⁹⁴ BOROVIK, Genrich Aviezerovič., pozn. 93. s. 88.

⁹⁵ BOROVIK, Genrich Aviezerovič., pozn. 93. s. 98.

⁹⁶ BOROVIK, Genrich Aviezerovič., pozn. 93. s. 107 - 108.

Podobizny vrahů J. F. Kennedyho a MLK se shodovaly, ale portrét se nepodobal Rayovi; otisky prstů v pokoji motelu se neshodovaly s Rayovými. Tato skutečnost zůstala později u soudu nezmíněna.

Dalším podivným faktem je ztráta knihy návštěv z motelu, ze kterého se střílelo. Nakonec je třeba zmínit to, že se o bezpečnost MLK v Memphisu starala policejní hlídka. Běžně ho hlídalo deset mužů, v den vraždy to byli pouze dva, kteří měli hlídku v požární stanici naproti motelu. Jeden z těchto policistů, Ed Redditt, byl náhle odvolán na rozkaz Franka Hollomana, který na velitelství sdělil, že je pod velkou hrozbou. F. Holloman ho tedy poslal domů s tím, že se o MLK nemá starat, protože se nejedná o jeho věc. Později se ukázalo, že E. Reddittovi nic nehrozilo.

J. E. Ray byl nakonec dopaden na letišti v Londýně, a po několika odložených procesech se doznal k činu za dohody, že mu nebude uděleno elektrické křeslo. Během svého doznání se sice přiznal, ale stále tvrdil, že se jednalo o spiknutí. Po celý svůj pobyt ve vězení se snažil prokázat svou nevinu.⁹⁷

Toto je jen krátký souhrn událostí, které obklopují záhadnou smrt MLK. Je až podezřelé, jak velký vliv měla FBI na život MLK. A právě proto, že se jedná o FBI, je dost možné, že se pravdu o okolnostech smrti nejspíš nedozvíme nikdy. Je jasné, že to, co dělal MLK, mělo ohromný dopad na celou vládu Spojených států, protože se snažil změnit jejich dosavadní postupy. Vše nasvědčuje tomu, že se nejednalo pouze o jednoho muže, který stál za úmrtím tohoto významného člověka, ale že bylo zapojeno mnohem více lidí. Se smrtí J. E. Raye a tehdejších významných činitelů bude velmi těžké zjistit pravdu.

⁹⁷ *Politické vraždy*, epizoda 4, Smrt v Memphisu. TV, ČT 2. 31. července. 2006.

6 Ocenění

Za MLK zůstal velký odkaz pro lidstvo, za nějž se mu v životě i po něm dostalo významných ocenění. V průběhu života mu byla udělena Nobelova cena a posmrtně mu byl dokonce zasvěcen celý den v podobě státního svátku Dnu Martina Luthera Kinga.

5.1 Nobelova cena

MLK se dostalo významné pocty, a to Nobelovy ceny za mír. Zpráva o ocenění ho zastihla v nemocnici, kde pobýval, protože byl po několika hektických měsících velmi vyčerpaný. Ráno ho probudil telefon od jeho ženy Coretty, která se předchozího dne dozvěděla, že byl norským parlamentem vybrán jako držitel Nobelovy ceny za mír pro rok 1964.

Uvědomoval si, že se nejednalo pouze o ocenění jeho vlastní osoby, ale celého hnutí za občanská práva.⁹⁸ Při otázce ohledně pocitů při obdržení Nobelovy ceny míru vyjádřil svůj názor takto:

„Toto ocenění ale nepovažuji za osobní poctu, nýbrž za poctu celému hnutí za svobodu a všem statečným lidem obou ras, kteří mě v úsilí o občanská práva obklopují a přibližují americký sen skutečnosti. Myslím, že toto ocenění přitáhne k našemu boji ještě více pozornosti a zajistí nám větší sympatie a porozumění lidí z celého světa.“⁹⁹

V Londýně se setkal s britským kancléřem a dalšími členy britského parlamentu. I zde pomohl s organizací hnutí pro začlenění barevného obyvatelstva v Londýně. Svůj život opravdu zasvětil pomoci lidem a ani na svých cestách nečinil jinak. V Londýně také vystoupil v katedrále svatého Pavla, kde přednesl jedno z jeho nejoblíbenějších kázání *O třech rozměrech dokonalého světa*. Právě toto kázání bylo pro něho symbolické. Přednesl ho také jako úvodní v kostele v Montgomery, které vlastně započalo celou jeho kariéru.

Hned poté odcestoval do Osla, kde se zúčastnil slavnostního předávání za účasti krále Olava s korunním princem Haraldem. V průběhu akce vystoupil doktor Jahn

⁹⁸ CARSON, Edited by Clayborne. *The autobiography of Martin Luther King, Jr.* 1st trade ed. New York: Intellectual Properties Management, 2001. ISBN 0446676500. S. 256.

⁹⁹ KING, Martin Luther. *Odkaz naděje: vybrané články a projevy*. Vyd. 1. Překlad Pavel Černovský, Vít Bezdiček. Praha: Sociologické nakladatelství, 2012. 327 s. Most (Sociologické nakladatelství), sv. 7. ISBN 9788074191053. S. 216.

a zmínil, že se MLK podařilo dokázat udržet nenásilí, i když by snadno mohlo dojít k násilí a dojít tak k prolévání krve. Poté předal MLK cenu spolu s medailí a diplomem.¹⁰⁰ „Uvědomuji si, že se ještě včera v Birminghamu ve státě Alabama našim dětem, volajícím po bratrství, odpovídalo hasičskými hadicemi, zlými psy a dokonce i smrtí. Uvědomuji si, že ještě včera ve Philadelphii ve státě Mississippi byli ztýráni a vražděni mladí lidé, kteří se snažili zajistit všeobecné hlasovací právo...“¹⁰¹

I při děkovné řeči neopomněl zmínit fakt, že hnutí má ještě před sebou dlouhou cestu a cena vlastně ještě neznamená konec jeho práce. Podobné kázání pronesl ještě ve Stockholmu na recepci pro držitele Nobelovy ceny.

5.2 Den Martina Luthera Kinga

Miliony lidí si každoročně připomínají jeho památku a život plný činů, které jim zajistily lepší život.

Den MLK byl uveden v platnost v lednu roku 1983 prezidentem Donaldem Reaganem. Jedná se o oslavu nezměrného přínosu MLK pro Spojené státy Americké a pro lidský druh všeobecně.

Tento státní svátek je každoročně oslavován třetí pondělí v lednu a je to den, kdy si všichni připomínají život a práci MLK. Na jeho odkaz navazují v tento den tím, že ho věnují veřejně prospěšným pracím.¹⁰²

Jako národní svátek služby byl navržen kongresem v roce 1994. Jedná se tak o jakousi snahu, aby všichni Američané z různých životních cest spolupracovali a přišli tak na řešení na některé z nejpálčivějších národních problémů. Den MLK zmocňuje jedince, posiluje komunity, strhává bariéry, přichází s řešeními sociálních problémů a posouvá lidi blíže vizi MLK ohledně milované komunity.

MLK věřil ve svobodnou zemi a požadoval spravedlnost pro všechny. Podporoval všechny občany, aby naplňovali tento cíl tím, že budou šířit nenásilí a tím

¹⁰⁰ KING, Coretta Scott. *Můj život s Martinem Lutherem Kingem*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1967. 301 s. S. 27 - 32.

¹⁰¹ KING, Coretta Scott., pozn. 100. s. 32 – 33.

¹⁰² The King Center: The King Holiday [online]. [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://www.thekingcenter.org/king-holiday>

tak učiní Ameriku lepším místem k životu. Právě tímto dnem mohou začít rok tím, že pomohou potřebným.¹⁰³

¹⁰³ Corporation for National and Community Service: About Dr. King and MLK Day [online]. [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://www.nationalservice.gov/special-initiatives/days-service/martin-luther-king-jr-day-service/about-dr-king-and-mlk-day>

7 Závěr

Tato bakalářská práce pouze shrnula nejdůležitější mezníky života vůdčí osobnosti v boji za lidská práva. Jeho život byl velice nabitý a nelze se tak divit faktu, že o tomto muži vyšlo několik desítek knih a dokumentů.

MLK bude nejspíše navždy patřit mezi hrdiny, na kterého budou vzpomínat miliony lidí. Vždyť právě on dopomohl k lepšímu životu mnoha lidem. Ukázal jim, že docílit něčeho významného lze i bez pomoci násilí. Právě jeho přesvědčení o nenásilí, které ho spojovalo s dalším významným člověkem, Mahatmou Gándhím, bylo pro něho klíčové a ani v nejhorsích momentech svého života nepomyslel jinak.

Za svůj život zažil několik útoků - Ať už na jeho osobu, jeho rodinu nebo na celé hnutí. Na své názory nezanevřel ani při několikanásobném zatčení či psychických útocích FBI. Právě díky jeho přesvědčení o nenásilí stál v cestě mnoha lidem, kteří stáli u moci. Jak již bylo zmíněno, člověk ví, jak odpovědět na násilí. Avšak na nenásilí je to už těžší.

MLK však nebyl jen významným vůdcem hnutí za rovnoprávnost, ale také velmi důležitým kazatelem. Jeho kázání byla mezi černošským lidem velmi oblíbená, snad pro jeho velký řečnický talent. Vždyť jeho proslov *Mám sen...* z Washingtonu patří mezi nejcitovanější.

Co mě však na tom všem fascinuje je to, jak vlastně nenásilí mohlo v praxi tak skvěle fungovat. Přece jenom mnoho lidí považuje nějaký radikálnější útok za přínosnější, tak jak se mohlo MLK podařit spojit a hlavně přesvědčit už tak bojem znavený lid k úplně opačnému kroku? Jeho dar řečnictví rozhodně pomohl. Dle mého názoru v té době potřeboval černošský lid nějakého velkého a sebevědomého vůdce, který by se za ně postavil a představoval pro ně tak vidinu lepší budoucnosti. To se také stalo. Díky roli duchovního mohl pro lid znamenat vyšší autoritu, která byla trpícím lidu seslána od Boha, a proto ho v mnohém následovali.

I když v té době působilo mnoho černošských vůdců, MLK se jako jednomu z prvních povedl obrovský úspěch v podobě zrušení segregace v autobusové dopravě. A i přesto, že mnoho lidí považovalo tento zákon za absurdní, on byl právě tím prvním, komu se povedlo jeho odstranění, což si myslím, že přispělo k většímu počtu podporovatelů jeho akcí.

Patřím k těm, kteří mají na tohoto významného člověka pozitivní názor, i když samozřejmě musím uznat, že nebyl tak dokonalým, jak ho mnoha knih popisuje.

Souhlasím s jeho názory, které přišly v USA v pravou chvíli. Jeho myšlenky o sociální nespravedlnosti jsou stále aktuální a jeho kritiku lze praktikovat i v dnešní společnosti. V mém názoru mě utvrdila i použitá literatura. Skoro všechny knihy ho považují za pozitivní změnu a mezník v americké historii.

Pro mou práci zásadní kniha od manželky MLK Coretty popisuje v detailu celý jeho život. Jako jedna z mála se podrobněji zabývá dětstvím MLK a celkově jeho výchovou a raným věkem, jelikož právě tato období zformulovala jeho osobnost. Poskytuje nám náhled do zákulisí jeho činnosti, který činí tuto knihu velmi důležitou při studiu života MLK.

Komplexní knihou je i soubor textů od Marka Hrubce a kolegů *Martin Luther King proti nespravedlnosti*, která se zajímá různými aspekty jeho práce. Poukazuje na důležitost baptistického prostředí. Především roli pohledu MLK na láskyplné společenství, které bylo důležitým bodem jeho kázání a které je specifické pro baptistickou církev.¹⁰⁴ Právě náboženství hrálo velkou roli v životě a činech MLK. Tato kniha poukazuje na pohled MLK jako kazatele a to, že věřil, že role pastora vychází od Boha a je směřována k lidem a je tak jejich služebníkem.¹⁰⁵

Skvělý náhled nám nabízí i kniha od Jana Piláta *Svět doktora Kinga*, která popisuje i situaci černošského obyvatelstva v USA. Čtenář má tak možnost získat informace o tom, proč MLK dělal to, co dělal a proč bylo nutné změnit pozici černošů. Důležitými jsou pro Piláta i vyšetřování smrti MLK a úloha státních organizací v tomto procesu. Tuto otázku má společnou s dalším dílem, které jsem v práci využila.

Knihou od Genricha Borovíka *Historie jedné vraždy* zaujímá pouze jeden pohled na věc. Vidí MLK jako obětního beránka, na kterém bylo provedena spousta špatných věcí americkou vládou a FBI. Zobrazuje případ jeho vraždy a hlavně to, jakou roli v tom celém hrály tyto úřady. Avšak nezmiňuje druhý pohled na věc, který by se v tomto případě hodil. MLK se postupně začal zaplétat i do politických otázek (viz kapitola 3.6 *Názory na válku ve Vietnamu*), za což byl mnohými černošskými obyvateli kritizován.

¹⁰⁴ RANDALL, Ian. *Dědictví Martina Luthera Kinga*. In: HRUBEC, Marek et al. *Martin Luther King proti nespravedlnosti*. Vyd. 1. Praha: Filosofia, 2010. 114 s. ISBN 978-807-0073-346. S. 84.

¹⁰⁵ RANDALL, Ian. *Dědictví Martina Luthera Kinga*. In: HRUBEC, Marek et al. *Martin Luther King proti nespravedlnosti*. Vyd. 1. Praha: Filosofia, 2010. 114 s. ISBN 978-807-0073-346. S. 85.

Kritizován byl také za možné plagiátorství svých prací. V roce 1991 bylo oznámeno usnesení vyšetřování plagiátorství jeho dizertační práce.¹⁰⁶ Práce obsahovala myšlenky zdrojů, které nebyly uvedeny. Proto je stále nejasná otázka vlastnictví jeho dalších děl.

I když nikdo není dokonalý, můžeme s jistotou říci, že se jednalo o velmi důležitou postavu minulého století. Z této práce si můžeme odnést to, že MLK měl sice velmi krátký život, ale zato velmi pestrý. I za tak krátkou dobu se mu podařilo něco výjimečného, za čím se lidé i v dnešní době zpět ohlíží a připomínají si jeho památku. Dalo by se říci, že se stal jakýmsi symbolem víry.

¹⁰⁶ Boston U. Panel Finds Plagiarism by Dr. King. *The New York Times* [online]. 1991 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/1991/10/11/us/boston-u-panel-finds-plagiarism-by-dr-king.html>

8 Seznam použitých zdrojů

8.1 Seznam literatury

- BOROVÍK, Genrich Aviezerovič. *Historie jedné vraždy*. 1. vyd. Překlad Alena Šmausová. Praha: Lidové nakladatelství, 1981. 111 s.
- CARSON, Edited by Clayborne. *The autobiography of Martin Luther King, Jr.* 1st trade ed. New York: Intellectual Properties Management, 2001. ISBN 0446676500.
- DEGNAN-VENESS, Coleen. *Martin Luther King*. Harlow: Pearson Education Limited, 2008. ISBN 9781405881944.
- HOWARD-PITNEY, David. *Martin Luther King, Jr., Malcolm X, and the Civil Rights Struggle of the 1950s and 1960s*. Boston, Bedford/St. Martin Press, 2004.
- HRUBEC, Marek et al. *Martin Luther King proti nespravedlnosti*. Vyd. 1. Praha: Filosofia, 2010. 114 s. ISBN 978-807-0073-346.
- KING, Coretta Scott. *Můj život s Martinem Lutherem Kingem*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1967. 301 s.
- KING, Martin Luther. *Ne mocí ale láskou: tři kázání M. L. Kinga*. 1. vyd. Benešov: Kostnická jednota - svaz čs. evangelíků, 1969. 56 s.
- KING, Martin Luther. *Odkaz naděje: vybrané články a projevy*. Vyd. 1. Překlad Pavel Černovský, Vít Bezdíček. Praha: Sociologické nakladatelství, 2012. 327 s. Most (Sociologické nakladatelství), sv. 7. ISBN 9788074191053. 216 s.
- PILÁT, Jan. *Svět doktora Kinga*. 1. vyd. Praha: Práce, 1983. 245 s.
- RYSKOVÁ, Světlana. *Martin Luther King*. 1. vyd. Praha: Horizont, 1988. 135 s.

8.2 Seznam mediálních zdrojů

- Boston U. Panel Finds Plagiarism by Dr. King. *The New York Times* [online]. 1991 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/1991/10/11/us/boston-u-panel-finds-plagiarism-by-dr-king.html>
- Corporation for National and Community Service. *About Dr. King and MLK Day* [online]. [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://www.nationalservice.gov/special-initiatives/days-service/martin-luther-king-jr-day-service/about-dr-king-and-mlk-day>
- Politické vraždy*, epizoda 4, Smrt v Memphisu. TV, ČT 2. 31. července 2006.

The American Experience, epizoda 76, *Malcolm X: Make It Plain* TV, PBS. 26. ledna 1994.

The King Center: The King Holiday [online]. [cit. 2015-03-21]. Dostupné z:
<http://www.thekingcenter.org/king-holiday>